

Agens per hunc non est et non est et non est agens per se. Et sicut non agens non potest agere. Quod est agere per se. Non potest agere. Quod est agere per se.

Octauus Phisi.

folio. cxxij.

cōuenient sumpte mouebit eadē mobilia cōsum
cum supra p idem spaciū in eodem tpe. Hoc ē
quia hinc in te est pportio mouentis et mobilis.

Sicut igitur in alte.

Hic ponit comparatiōem in alijs motibus dicens
primo fm que attenduntur comparatiōes eorum et
vult q̄ in augmentatiōne sunt augens i. qd au
get tempus et q̄titas fm quam augens auget
et auctum i quod auget. Similiter in altera
tione sunt alterans alteratus tempus et passio
fm quā sit alteratio et vult q̄ fm ista detinē su
m regule in augmentatiōne et alteratiōne et hoc
summū sicut dictum ē de motu locali quia si ali
qua potentia auget vel alterat in aliquo tem
pore sic equalis potentia mouebit medium vel
augabit vel alterabit duplū in duplo tempore et
mediū in media tempore. Si autem potentie exces
dantur a mobili tūc non sit comparatio ut dicitur
est.

Arguitur Contra primam regulam
mouens meueat unam nauim p unam leucam
in una hora q̄ tūc meueat medium nauim per
duas leucas in eadem hora quia forte media na
uis nō posset moueri quia submergeret. Dōm
q̄ ad hoc q̄ iste regule valeant requiriū tria.
Primum ē q̄ sub virtute motiuā apprehendat omne
illud quod actiue potest concurrere ad motum si
cū sunt raritas et tensitas medijs et etiā q̄ nō
fiat fatigatio in mouente et p mobile intellige
omne illud quod quoq; modo potest passiue co
currere ad motum quia ergo dispositio mobilis
concurreit ad motum ideo compatio assumpta in
argumento non valeret. Secunda condicō est q̄
iste regule solum valē fm cōmūne racēdem mo
uentiū et mobilii qua si fiat descensus ad cre
ta mobilia et mouentia tūc non habet veritatem
Tertia condicō est q̄ iste regule intelligitur de
motu agentiū naturaliū quia agentia voluntaria
non agit fm ultimū posse sicut agentia na
turalia et ideo agentia voluntaria p̄it mouere
totum vel p̄it fm electōnem

Explicit Septimus liber phisiōr.

Trūm aut factus est.

Postq̄ m septimo determinatū est q̄ ē deuenit
ad vñū primū mouens. In hoc octavo inquirit q̄
lis sit primus motus et quale sit pmū mouens
diuiditur ergo iste liber in quatuor tractatus p̄n
cipales. In p̄mo mouet una q̄stio vtr̄ sit alijs
motus in eo semperem. In scđo tractatu ponit
tue vna diuīsiō circa dispositionē entiū. Et ponit
tue istius diuīsiōis ultimū membr̄ p veritate.
In tāo ā ostendit quis sit primus motus et p̄mit
codiciones ipsius. I. q̄ sit sempiterm̄ prim̄ et p̄s
perenni. In quarto agit de p̄mo mouēre et in
tendit q̄ primū mouens est in corporeū et nullaz
pemtus habet q̄titatē. Quo ad primū mouēre
ista questio vtr̄ motus aliqui incepit esse ita q̄
nūq̄ prius fuit et qnq̄ sic deficiat q̄ post hoc nū
q̄ erit vel motus semp̄ fuit et semp̄ erit. Et si
tūc motus ē vita mūc i tūc mūd̄ vniuit vita im
mortali. q̄ semp̄ h̄ motū ergo semp̄ habet vitā.

Querit vtr̄ sit verū q̄ motus sit vita
mūdi. Dōm q̄ ista locutō p̄
duplē intelligi. Uno mō fm locutō effectuaz
ita q̄ sit sensus q̄ motus facit vitā in mūdo et
sic p̄positio ē vera de motu celi. q̄ motus celi est
cā vita oīm istor̄ inferior̄ et illā expositiōem vi
deū intēdere aere. in tātu q̄ dicit q̄ motus est
sicut vita oībus subsistēib̄ i. inferiorib̄ mobilib̄
Alio mō p̄ intelligi locutio formalē sic q̄ for
malit mot̄ sit vita mūdi et sic iterū p̄ duplē intel
ligi. Uno mō sic q̄ sit locutō filiū dīmaria et sic
iterū vtr̄ est q̄ sensus ē q̄ sicut vita fluit ab ip
his vivētibus ita motus ab ipsis mobilib̄ sicut

Octauis.

spicere eorum. Uel intelligi formaliter sicut prie-
tare et sic pofitio est vera sicut antiquis quorum quod
dicebat deum esse vitam et animam mundi et sic mo-
tus fueret a deo qui esset anima mundi sicut nunc
operari in animatis sicut ab ipsis latitatis. Sed
sicut in veritate ista locutio est falsa quia motus qui est in
corporibus naturalibus non sicut in ipsis ab anima sicut
in natura quia in eis est quia quoniam lapis mouetur
non habet in se animam sicut quam mouetur.

Et si quidem igitur.

Hic videtur tacere questionem quia aliquis querere posset
an motus sit. Vnde aristo. quod hoc non sicut du-
bitatur apud antiquos. quia omnes antiqui naturales
dicebant mundum esse genitum. sed generatio non po-
tuit esse absque motu. et sic ipsum motum esse presup-
ponitur in scientia naturali.

Sed alii quati quidem

Hic arguit ad veritatem ppter questionis per opiniones
antiquorum. et primo ponit opiniones eorum qui dice-
bant motum semper esse. Secundo ponit opiniones per
propositiones contraria. Quo ad primum dicit quod quoniam quod
est famosus posuerunt infinitos mundos sicut democri-
tus et alii qui dicunt mundum semper esse. Et hoc ideo
quia quoniam per segregatorem corporum atomalium cor-
respondens unus mundus in una pte totius universi
et generaret nouum mundum in altero loco universi
per segregatorem corporum atomalium et cum talis ge-
neratio et corruptio mundorum non sicut sine motu
necessaria est dicere quod motus semper est. Ista autem op-
pinio differt ab opinione aristotelis quia infra ponit quod
aristo. ponit unum mundum in quo dicit motum pa-
petuari. sed democritus dicit motum perpetuari in
multis mundis.

Quicunque autem unum.

Hic ponit opiniones ad ppter contraria et dicit
quod aliquis ponebat solum unum mundum et illud non pone-
bant semper etiam sicut etiam necessaria habuerunt dicere
quod motus non est semper. Et de ista opinione
ponit a duos physis. Anaxagoras et empedocles.
Empedocles dicit quod per amicitiam mundum generare
sunt qui prius per amicitiam corruptus sunt. Et sic ppter
amicitiae elementorum non est aliquis motus. sic motus
quoniam non est. Anaxagoras autem dicit quod mundus in
cepit de novo et motus per hoc quod aliquis intellectus
est esset extra chaos consummum segregare pres um-
versi ex parte chaos. et sic quoniam oia quiescunt in chaos
mundus pceptus est deinde per se pceptus ut se pceptus

de aliis. et sic motus non semper fiat. Ex istis ppter
dum inter opinionem empedocles et anaxagoras quod
nisi in hoc concordat quod motus incepit posuit tam
empedocles multos mundos sibi invenit successores
sicut. quod unus mundus generaret et iterum cor-
respondet et iterum generaret. Sed anaxagoras
posuit tamen unum mundum quem dixit incepisse per intellectum
segregantem sic quod non possit fieri plures mundi
de nec unum sive.

Queritur. Utrum opinio anaxagorae per
aliquo modo est vera. Dicendum est quod in deo phtis anaxagoras maxime con-
cordat fidei catholice de incepione mundi quod dicit
quod cetera res quae coinerent in uno chaos sibi et
per unum intellectum qui habet alios in natura quod res
contente in chaos ipse res a chaos segregarentur
hoc autem sicut in veritate per similitudinem intelligi sic per
quod chaos intelligi ipsum nihil et per intellectum alterum
intelligi intellectus diuinus. Sic enim intellectus
diuinus res segregavit ex chaos. et ex nihilo. hoc
autem non per dictum quod res pexistere in chaos indistincte
est quod tamen oia entia mundi pexistere sicut substantia
cum autem substantiam mundi quod est alienum a fide si-
cuit tamen dicit ipse anaxagoras.

Considerandum igitur

Hic autem necessitate de ministrando hanc questionem
et dicit quod sciens veritatem questionis illius non est solus ne-
cessarius ad absolutam conscientiam de rebus na-
turalibus sed multum usque ad sciendam de primo principio quod
si motus sicut semper est facile erit quod etiam mo-
tor primus est semper. ut enim aristo in hoc octauo
perpetuitate motus ad permanentem perpetuitatem
primi motoris.

Queritur. Utrum aristo moueat ista questione
motu in corpore. Dicit quod ista questione mouet de
motu in corpore et non de primo motu. quod ex tribus ppartibus
Primo ex verbis textus mouendo enim questione mo-
uet ea sicut utrum motus aliquis incepit esse ita quod prius
nihil sicut motus quod spectat ad primum motum
sicut infra patet. loquitur ergo de motu in corpore. Ter-
tio quod infra in secundo tractatu probabit quod est unum
primum motus semper. Si ergo hoc prius probatur
esset tamen scilicet probaret idem de novo.

Incipiamus autem ex.

Postq; posuit opiniones antiqu; de sempiternitate motu. Hic autem ponit propria opinionem. et omni motu esse sempiternum. Ad hoc ponens duas rationes. Prima sumit ex pte mouenti et mobili. Secunda sumit ex pte tps. Prima stat in hoc supposito quod ad motu requiriuntur mouens et mobile eius sic ac quicunque. Hic motus incepit autem quod incepit per hoc quod mouens et mobile incepit. vel per hoc incepit quod mouens et mobile semper fuerint et in eis de novo incepit motus. Non per dictum primum quod est sequitur quod autem prius motus ponere aliquis prior motus quod est contra rationem primi motus. quod mouens et mobile non incepit nisi per motum cuius oportet fiat per motum. Secundum etiam non per dictum quod si mouens et mobile semper fuerint tunc erit ad minus aliqua causa que motus non incepit et non prius. Illa ergo causa est primo removetur ut fiat motus immobilitatis. sed removito illius causa non per esse sine motu. et sic adhuc autem prima mutatio prior ponitur mutatione.

Alia quidem enim modo.

Hic removet unam tacitam questionem quod posset aliquis dicere quod attingit aliquem quoniam quiescere et quoniam moueri absque hoc quod existat causa quietis quod removetur. et hoc videtur maxime esse in agente per intellectum. quod videtur in illo agente per hoc agentem posset magis de novo mouere mobile absque hoc quod mutetur. Intendit quod a recto. id est per in nullo agente nec naturali nec intellectuali aliquo agente per de novo agere nisi mutetur. Huius enim duplicita agentia secundum a recto quodammodo mouet singulariter. ad unum enim sicut agentia naturalia. Alia mouet secundum agentes motus ut agentia per intellectum. In agentibus autem naturalibus si detrahatur de novo agere quod in illis mutetur. Ignis enim non agit in aqua de novo nisi applicetur aquae. et sic motus calefactio percedit motus localis ipsius motus. calefactio. Sed agentia per intellectum agitur ad opposita oportet quod per aliquid tale agere possit agere per deliberationem de uno opposito quod deliberatio non sit nisi per aliquam mutationem. et sic non per agens per intellectum de novo agere nisi mutetur.

Adhuc autem prius.

Hic ponit aliad rationem quam sumit ex pte tps ad probandum quod motus est sempiternus et sumit duo. Primum est quod prius et posterius non potest esse nisi sit tps. Secundum est quod tps non potest esse nisi sit motus. Et ratiōne prius suppositi est quod tps nihil aliud est nisi prius et posterius motus numerata. etiam prius et posterius

ponuntur in diffinito tps. Kō scđi suppositi est quod tps est propria passio motus sed subiectum non est sine passione. Iste suppositus sic arguit. Si tps est perpetuum necesse est motus esse perpetuum. Sed tps est perpetuum quod motus est perpetuus. Consequitur tamen a tota rationali cum positorum auctoritate ad positionem rationis. An propter dubium est auctoritate et ratione. Auctoritate oportet in physis quod omnes antiqui ponebant mundum esse in genere excepto platonem qui solus genuit mundum. id dicitur solus mundum esse in genere. Ratione sic quod si tps incepit tunc incepit in ipso nunc. sed non per incepere in ipso nunc. ergo tps non incepit. minor probatur quod nunc semper dabit prius nunc. Quod sic probatur quia de ratione nunc est quod sit finis preteriti et initium futuri. dato ergo quocunq; nunc habebilis aliquid prius quod est finis preteriti. Et per hoc item probatur quod non deficit mundus quia nunc est initium futuri dato ergo finali nunc adhuc dabitur posterius nunc quod est initium futuri. Similes rationes adducit aristoteles quod motus est semper futurus quia alias post ultimum motum non esset posterius motus.

Queritur Quomodo debent solvi iste rationes cum concludantur contra fidem. Dicendum quod prima sic solvitur quod in ea supponitur aliquid falsum hoc est quod quando incepit hoc incepit per motum. sed hoc est falsum quod totus mundus est principales partes mundi incepit non autem per motum sed per creationem et ideo motus incepit per hoc quod mouentia et mobilia incepunt. sed non est verum quod oportet illa mouentia et mobilia incepere per motum. Ex quo patet quod ista ratio procedit contra rationem analogie et aliorum antiquorum qui credebat mundum incepisse per naturalem motum et hoc non est contra fidem. Secunda ratio sic solvitur quia concedit quod mundus incepit in nunc et quando tunc arguitur de ratione nunc est quod sit finis preteriti et initium futuri. Dicendum quod est triplex nunc in tempore sicut triplex punctum in linea scilicet nunc iniicians nunc continuans et nunc terminans. Dicendum ergo est quod de ratione nunc continuantis est quod sit finis preteriti et initium futuri. Sed hoc non est verum de nunc iniiciante et terminante quia nunc iniicians est solum principium futuri et nunc terminans est solum finis preteriti. Dicendum est ergo quod mundus incepit in nunc iniiciante quod non habet ante se tempus. Est tamen considerandum quod si mundus esset perpetuus et tempus perpetuum tunc omne nunc est

Octauis.

contingens quia non esset dare primū nūc si hū
seritatem est dare primū nūc quod nō habet ali
quod aliud nūc aut tempus ante se.

Arguitur Si esset primū nūc tūc an
te hoc nihil esset. sed ante
dicit tempus. ergo ante primū nūc est tempus.

Dicendum q̄ ante accipitur duplū. Uno
modo affirmatiue. et sic significat tempus sicut
dicitus iohānes dicit ante petrum id est in tē
pore ante petrum. et sic primū nūc non diffimunt
q̄ ante. Alio modo accipitur ante negatiue. sicut
q̄ negat tempus. et sic ponit ante in cōfessione
one primū nūc quod nūc est initium totius temis
poris. Similiter dicitur ex extra quo ad locum
quia extra accipitur duplū. Uno modo negatiue.
et sic accipitur in primo de celo ubi dicitur q̄
extra celum nihil est. Alio modo accipitur affir
matiue. et sic significat locum ut cum dicitur io
hannes est extra domū id ē in loco extra domū.

Sed non aliquando

Postq̄ posuit aristotēles ratōnes ad suam pro
priam opinionem consequēter reprobavit illos phī
losophos qui contrariū ponebant. et dicit q̄ po
nere q̄ motus aliquādo sit et aliquando non. si
cūt aliqui philosophi posuerūt hoc assimilatur fi
guratio. h. e. ideo quia hoc videtur esse fictum
ad quod nulla ratō adducitur. Sed isti philoso
phi dicebant istam opinionem absq; rō.

Arguitur Ex hoc sequeretur q̄ artifici
li fidei esse figura. q̄a non habent aliquād ratōnem. Dicendum q̄
q̄uis illa que fide tenemus non p̄bantur ratōe
naturali. tamen veritas illorum immititur auto
ritati diuina que autoritas maior est qualibz ra
tōne naturali. etiam demonstrativa. quia ratio
humana p̄ter debilitatē sui lumen potest m̄
tipliciter deficiere non autem ratō diuina. quia
deus nec fallere nec falli potest. Item illa que fa
de tenentur miraculis immititur et solum operis
bus illis que solus deus facere potest. et ideo ma
ifeste patet q̄ illa sunt revelata a deo quia ope
ra diuina dant testimoniū illis que fide tenētū.

Similiter autem et.

Objicit contra ratōem empedocles et anaxago
re qui verbaverūt tē q̄uis non sicut vera et efficac
ē. Dicebat enim motū q̄sīcē et q̄sīcē n̄ ē eo q̄ sic
natū est esse. sed h. e dicere nō sufficit q̄ p̄bandū

est quare sic natūm est esse. q̄a illa que sūnt a
natura habent causas. et ideo nō potuit ista ra
tio esse quare quandeq; motus est et quandeq;
non est.

Actuero nihil inordi.

Hic ap̄at opinionē anaxagore ad opinionē em
pedoclis. et vult q̄ cōuenientius opinatur et vte
batur ratōne predicta empedocles q̄ anaxago
ras. quia anaxagoras dixit q̄ postq̄ res in infi
mito tempore quieterūt in chaos confuso tūc m
reperit utrum moueri per infinitum tempus. si
empedocles dixit q̄ uniuersum in aliqua parte
temporis corrumperetur et in aliqua alia parte
temporis generaretur. et sic dixit res aliquo tem
pore finito qui sciret et aliquo tēpore finito mo
ueri. Cum ergo finiti et infiniti nulla est ap̄ori
tio sic opinio anaxagorē omnino est innaturalis.
Quia que in natura sunt ordinata sunt. infinit
um autē non habet ordinem ad finitum. et ideo
empedocles qui posuit motum fieri tempore fini
to et quietem tempore finito cōuenientius dixit

Sed habet dicētem.

Hic ostendit q̄ nec etiam empedocles quēmet
vōsus est ista ratōne. quia ip̄e non posuit causas
quāt in aliqua parte temporis res quieterūt et
quāt in aliqua parte temporis impererūt mou
eri. quia non assignavit causam quāē in una par
te temporis generaretur et in alia parte tē
poris amittatur. et si est ibi petitio principiū. quia
in istis inferioribus non sūnt motus et quietes
sicut equalia tēpora. et tamen si hoc fieret in istis
inferioribus adhuc tamen non apparet q̄ sic est
in tōto uniuerso.

Omnino aut ex cōti.

Hic excludit philosophus quādam falsam respo
nsionem istorum antiquōrum. quia posset aliquis di
cer q̄ illud quod semper est non habet causam
et ergo democritus dixit q̄ motus semper est. et
sic non esset danda causa sempiternitatis motū.
Et respōdit philosophus q̄ in hoc non bene estimā
bant scilicet q̄ sempiternā non habent causam.
Quod sic probatur quia conclusio demonstratōis
est sempiternē veritatis. et tamen habet causā
quia premisse sunt causa cōclusionis. ut patet ex
emplariter ista enim conclusio triangulus h̄i tres
angulos equales duobus rectis est perpetue ve

tatis et tamē habet causam. s. principia que demonstrant passionē messe subiecto. Ex ista cōclusiōe p̄hī potest patere q̄ p̄uis arrestiles posuit mūdum eternū tamē dixit deum esse tamē mundū. Similiter p̄mit augustinus exemplū ad phandū q̄ perpetuū potest habere causam hoc sc̄ si pes ab eterno stet. Et in puluere tūc veſtigium pedis eſet effodus eternus. et tamē vestigium habet et causā; s. pedem. quia pes eſet cā efficiens illius vestigij sicut nūc deus est causa efficiens mundū.

Arguitur. Perpetuū nihil habet ante ſe ergo mūdus existēt perpetuū non habet ante ſe deum. Dicendum q̄ aliquid habet causam ante ſe dupliciter. Uno modo fm tempus et sic perpetuū non habet aliq̄uid ante ſe. Alio modo fm naturam. et sic perpetuū potest habere aliq̄uid ante ſe. quia si deus ab eterno fecisset mūdum adhuc fuisset ante mūdum naturaliter. Similiter etiam est de homine et r̄iſibili quia homo et r̄iſibile sunt ſimil tempeſtamen naturaliter homo est ante r̄iſibile. q̄ omnis cauſa naturaliter est ante ſuū effectum. ſed non ſemp̄ tempore.

Cōtrarium autē in-

Hic arrestiles p̄mit tres ratiōes in contraria p̄bentes q̄ motus non ſemp̄ ſuit. ſed q̄ incepit Prima ratiō est nulla mutatio determinata est perpetua. quia perpetuū est quod caret termino. ſed omnis mutatio est terminata quia eſt de quodā in quoddam inter determinatos terminos. ergo nulla mutatio eſt perpetua. Et quia minor nō videtur eſſe vera de motu circulari. ideo p̄bat ſpeci alter de motu circulari ſic. Nihil mouetur ad illo ad quod p̄tingere non potest. ſed impossibile eſt aliq̄uid motu eſſe in infinitum quia ſi eſt motum tūc habet terminū motus. ſed infinitū careret termino. ergo impossibile eſt aliq̄uid moueri in infinitum. Secunda ratiō eadem eſt ratiō de toto vniuerso et de p̄ticulari mobili. quia totum et pars debent p̄portionari. ſed de p̄ticulari mobili videmus q̄ quādoq̄ mouetur et quādoq̄ non. ergo etiam ſic erit de toto vniuerso. Tertia ratiō. Hic eſt in microcosmo. i. in minori mundo ita erit in macrocosmo. i. maiori mundo. Sed in microcosmo ſic in homine ſic eſt q̄ in eo incepit motus ſic q̄ prius non ſuit. ſicut patet in vigilia p̄ somniū. q̄ ſic erit in macrocosmo. i. maiori mundo.

Querit Quare homo dicitur microcosmus. Dicendum q̄ ad ſimilitudinem maioris mūdi. Et illa ſimilitudo attenditur quo ad corpus quo ad animam et quo ad motum. Quo ad corpus quia ſicut in toto vniuerso ſunt quatuor elementa. ſignis acr. ex quibus eſt conſtitutum vniuerſum. ſic etiam homo compoſitum ex quatuor elementis et q̄ uis qui in corpore ſimplex. ſ. celum nō in teſt compoſitione hominis ſin ſubſtantiam tamē ſin virtuteſ. Quo ad animam dicit p̄hī tertio de anima q̄ anima eſt quodāmodo omnia. quia quo ad ſenſuū eſt ſenſibilitas quo ad intellexu. eſt intelligibilis. quod eſt verū non fm naturam ſed fm ſimilitudinem et p̄portionem. Terter quo ad corporales motus. quia ſicut in celo eſt duplex motus. unus ab oriente in occidens qui metus caput secum fm naturam inferiores ſperas. Alius eſt motus ab occidente in orientis contra. motus p̄m mobilis. Sic etiam dicendum eſt de homine quia in homine eſt duplex motus ſcilicet rationis et ſensualitatis et unus contrariaſt alteri. quia motus ſensualitatis contrariaſt motui rationis. et motus rationis eſt ab oriente in occidens id eſt ex virtutibus ſi motus ſensualitatis eſt ab occidente id eſt ex viceſ.

Horum autē primū

Hic ſoluit istas ratiōes p̄ ordinem dicens q̄ eſt duplex motus quidam eſt inter vera contraria et talis non potest eſſe infinitus quia contraria deſe ſunt finita et determinata. Alius eſt motus qui non eſt inter vera contraria ſed ab eoz ad iſe ſicut motus circularis. et talis potest eſſe infinitus p̄ reiteratōnem. Et ſi dicatur nihil mouetur ad impossible. ſed impossible eſt motum infinitum eſſe factum. Dicendum q̄ dupliciter dicetur motus localis infinitus. Uno modo ex parte ſpatii quia ſi habet ſpacium infinitum. et ſic eſt verū q̄ nō potest motus infinitus eſſe compleſus. Alio modo dicatur motus infinitus fm durationem qui tamē ſit in mobili ſimile et ſpacio ſimile. et talis motus eſt infinitus fm ſucessione ſed nō fm ſimilitatem. Sic etiam eſt de motu celi qui fm p̄m eſt infinitus. Ad ſedam ratiōem dicendum q̄ nō eſt ſimile de toto vniuerso et de p̄ticulari mobili quia totum vniuersum nō potest habere aliq̄uid mouens extreſ ſecum a quo incepit de uno moueti. ſi quodlibet p̄ticularē mobile po-

¶tauis.

14c 3 *gutto* 201 2 *butato* 19 *zefung* et *zecunab* et *fumz* 2 *pim*
2 *zefung* et *zecunab* *zecunab* *pe effimz* 2 *pim* et
2 *fumz* 2 *zefung* et *zecunab* *zecunab* et *effimz* 2 *viamz* 2
zecunab

est habere molies de novo sibi coniunctum a quo
de novo mouetur. Ad tertiam rationem dicendum
quod etiam in microcosmo non insipit motus loca-
lis de novo nisi precedat aliquis alius motus. quod
animalia mouentur localiter ab appetitu ut di-
citur tertio de anima. Sed appetitus mouet sicut a
comitente exteriori. scilicet ab acre vel a celo et quan-
doque ab intus secundum ex sensu corporis coniuncta. Et il-
la est causa quare in animalibus post somnum ac-
cidit vigilia quia postquam cibis est detectus tunc ani-
malia naturaliter expurgantur et succedit vigi-
lia. sed manifestum est quod digestio abi precedit
motum localem animalis.

Arguitur appetitus nō potest mo-
veto p celum quia appeti-
tus intellectus ē immaterialis et morus celi ē
materialis, sed materiale nō agit in immatiale

Dicendum quod appetitus sensitivus per se mouet a celo quia est materialis sed appetitus intellectus solum per accidens mouetur a celo inquit secundum coniungitur organis sensitivis et sic vult physica in animalibus non est primus motus sed motus in animalibus respectu ad motum celi.

Queritur Verum mundus sibi utrius-
candum quod non. Quia talis est quia quod incepit
non est perpetuus sed mundus incepit ergo non est
perpetuus. Major patet quod pretium semper est sed
quod incepit non semper sicut ergo primus per se au-
toritatem fidei que est fundata in infallibili rote
divina. Et ideo quis ratione probari non potest effi-
caciem mundum esse creatum in principio tempore
et hoc propter duo. Primo quia eum non possunt cre-
dendum secundo quod mundus est factus per voluntatem
divinam que non potest habere rationem notis nota-
tamen probari potest efficaciam quod non est impo-
sibile mundum incepisse et hoc sic probatur mundum
esse non est necesse ergo mundum non esse est possibi-
le. Consequitur probatur per equipollentiam modalitatem
quia non necesse et possibile non est quia sunt de-
tentibilis. Antecedens probatur quod mundum esse non
est necesse quia necessitas in aliquo potest dupli-
citer accipi. Uno modo sibi absolutam necessitatem
que sumitur sibi principia intrinsecata que sunt ma-
teria et forma. Alio modo necessitas accepta sibi ne-
cessitatem conditionat que sumitur sibi principia
extremata que sunt agens et simus. Sed nullo modo
istorum modorum mundus esse est necesse non necessitate abso-
luta quod quis materia mundi non habeat naturam

lem ordinem ad corruptum sicut materia inser-
sum q; ei nō est cōmūcta p̄uatio habet tñ ordi-
nem ad nō esse ex pte cōscētūtis. q; mīdūs a li-
bera voluntate diuina dependet. et ideo deus po-
test nō conseruare mīdūm. et sic in nihil tēndet
Et sic patet q; nulla res c̄idata habet necessita-
tem rēndi absolutam. s; solus deus cuius ēēntia
est esse. Similiter nec ē necessitas ex pte c̄ agē-
tis quia causa p̄ducens mīdūm est agens volū-
tarī et nō naturale. et ideo libere p̄ducit mīdū
et nō coacte nec naturali necessitate. vñ patet q;
deus seipsum vult neceſſario et alia contingere
Similiter nō est necessitas ex pte fīmis q; iunt
aliquid est necessariū ex pte fīmis quādo sine il-
lo fīmis ē aut bene ē nō potest. fīmis autē ex
creaturā est bonitas diuina. sed illa optime po-
test esse ad sc̄p̄ creaturās. p̄mo nihil p̄fectōis accres-
cit ei ḡter creaturas. Nullam ergo necessitatē
habet mīdūs ad c̄ et p̄ c̄seq̄ns potest non esse

Ex quo prius quod phis efficaciter probet mundum non interisse per naturalem motum ut aliqui antiqui volebant quia sic ante primū motū est aliis motus. In nullo tamē contradicit illa probatio fieri quia simpliciter non probat eternitatem mundi et motus de circa textū dictum est in soluzione rationum. Unde phis utitur illa preteritatem mundi ad probandum preteritatem pīi motoris nō tamen principio omniū sed tamen principio pluviis. Inducit enim hanc opinionem ex opinione aliorum phorum et ex hoc si mihi potest quare vocat phis istam positionem mundum esse perpetuum in topicis plenaria neutrum quia sunt rationes equi fortis ad utramque partem quod nullo modo verum esset si una pars esset demonstrativa probata.

Arquitur nisi mundus esset perpe-
tuus et etiam modus ^{hunc} cunc
processus philosophi esset falsus in isto octavo li-
bro, probatur quia ex perpetuitate mundi et modis
probat perpetuitatem primi motoris. Diadux
et nihil probaret ex falsis verum concludere sicut
patet scđo priori. Et ideo ex falsa opinione de p-
petuitate mundi probat multas veritates que ta-
men possunt eidemmodo probari et ostendi pos-
ita accepte mundi. Porest enim probari quinque rati-
onibus posita inceptione mundi quod adhuc est in unius
primi mobile et quod primus motor est perpetuus. Pri-
ma ratio stat in hoc. Omne quod mouet ab alio
mouetur et non est procedere in infinitum. quia

et nullus esset motus ergo deuenientur ad unum immobilem motorem primum. Secunda ratio quia in rebus creatis mutentur aliqua contingencia quia quedam res creare possunt quandoque esse et quandoque non esse. nec mutant etiam altera que non possunt quandoque non esse et illa sunt necessaria. Tercia sic arguitur. Necessarium creaturum reducat ad aliquod primum necessarium sicut est am contingens sed in creatis mutentur quedam necessaria. ergo est unum primum necessarium a quo alia habent istam necessitatem. Tertia ratio quod videmus in rebus creatis aliquid esse magis perfectum et aliquid minus perfectum sed magis perfectum et minus perfectum reducuntur ad aliquod perfectissimum sed perfectissimum est necessarium et ergo mutentur aliquid primum simpliciter necessarium in rebus. Quarta ratio quia videmus quod unius unctionem gubernatur ab aliquo intellectu quia videmus res tendere in suos fines abs cogitatione finis sicut lapis mouetur deorsum et arcuata facit telam. ergo oportet quod talia dirigantur ab aliquo quod omnes fines cognoscit sed intellectus cognoscens est incorruptibilis ergo deuenientum est ad unum primum incorruptibile. Quinta ratio In rebus est aliquid productum ergo hoc est productum ab alio cum nihil efficiat seipsum sed non est processus in infinitum quia tunc nihil est causatum ergo deuenientur ad unum primum efficientis perpetuum. Ex quibus patet quod posita inceptione mundi adhuc deuenientur ad unum primum et perpetuum motorem qui a nullo productus est sed omnia produxit.

Arguitur. Motus est vita materialis sed vita intelligentiarum est immortalis ergo aliquis motus est perpetuus et immortalis. Dicendum quoniam vita intelligentiarum sit immortalis sic quod non potest corrupti per potentiam intermissionem quia in formis illis non est materia sicut etiam tales forme animalibiles et sic non sunt simpliciter perpetue sicut enim tales forme ex nihil per dicitur ita etiam naturaliter in nihilum decide et possunt nisi consecutur a prima causa omnium rerum.

Arguitur. Impossibile est de novo mundum produrre ergo non est mundus de novo productus Anteretens probatur quia quicquid de novo produci mutatur vel per se vel per accidens sed de

us est immutabilis ergo non potest mundum de novo producere et sic mundus erit prout haec veritatem ut probant eosphi in extenso. Dicendum quod est duplex agens. Aliquod est naturale quod agit per formam naturalem sicut ignis aqua et sic verum est quod nullum agens aliquid producit abs quod sui mutatione. Aliud est agens intellectuale quod agit per formam conceptam in mente et hoc est duplex. Aliquod est agens intellectuale perpetuum et eternum et hoc potest aliquid de uno facere absque omnium mutatione sui quia potest ab eterno aliquid conceperet quod vellet producere aliquem effectum in aliquo determinato tempore tali vel tali et sic est dicendum de deo quamcum ad creationem mundi quia deus ab eterno concepit quod vellet producere mundum in hoc tempore in quo produxit. Aliud est agens intellectuale non eternum sed creatum a deo et hoc potest producere nouum effectum absque mutatione sui quam nunc habet cum producere effectum sed non potest producere aliquem effectum absque omnium mutatione quia non est eternum ergo non potest habere conceptum eternum sed in tempore et incepit conceperet et per consequens mutatum est. Ex quo soluitur istud sophisma deus voluit producere mundum ab eterno quia hoc complexum ab eterno potest ad duo referri. Uno modo referri ad illud verbum voluit et sic sophisma est verum quia deus ab eterno voluit producere mundum in temporis. Vel hoc complexum determinat hoc verbum producere et sic est falsum quia deus non voluit producere ab eterno mundum quia voluit producere mundum in tempore id est in principio temporis.

Arguitur. Posita sufficientia causa in actu ponitur effectus sed deus est sufficientis causa et est ab eterno non ergo mundus sicut ab eterno. Dicendum a fons fundi est et per effectus per agens duplex est agens scilicet agens per naturam et aliud est agens ab eterno et posito tali agente sequitur effectus nisi alii quid impedit eadem causam. Aliud est agens per intellectum et voluntatem et tunc maior est falsa quia non oportet posito tali agente posse effectum quia hoc agens non agit sicut potest sed sicut vult et ideo potest sibi determinare tempus agendi sicut dominator non semper dominatur quando potest sed quando vult. Et hoc pertinet ad generationem cause quod non solum determinat sibi effectum sed etiam determinat sibi tempus

Ottavus.

quando velit opus et effectum producere.

Arguitur Actio dei est cœna ergo habebit aliquæ effectu eternu et tal effectus est mundus ergo mundus sicut ab eterno. Dicendum quod actio dei potest duplice capi. Uno modo ex pte principale significatiois sicut est in deo agente. et sic actio dei est cœna. Alio modo accipitur actio dei ex parte connota ti quod est res producta. et sic actio dei est temporalis. et sic multa dicuntur de deo temporaliter ex hoc quia aliqua acquirunt ad deum nouam relationem vel habitudinem sicut deus dicitur de nostro domino non quod in ipso aliquid noui factum est sed quia res creatae in quibus est servitus acceptant nouam relationem ad deum. etiam actio dei est temporalis non quod in deo est aliquid tempore sed aliquid tempore extra deum habet a deo de novo reali dependentiam.

Arguitur Agens per voluntatem non retardat productum suum esse etiam nisi ppter mutationem quia sicut expectat oportunitas. quandoque ppter agens ut in bellum retardatur ppter aduentum populi quandoque etiam contingit ex defectu artis. quia artifex non facit artificiatum nisi sit sufficienter instrutus et sic incipit agere. tertio ppter impediencia ut nostra exspectat bonam auctam. quarto ex pte remansori sicut rusticus seminat in tempore apto. quando modo ex parte finis. sed nullo modo istorum modorum potest deus impediri ergo mundo sicut ab eterno. Dicendum quod est duplex agens per voluntatem. Quoddam est quod agit in tempore per motum ex materia. et hoc agens habet necessitate expectare oportunitatem temporis. quia quandoque potest materia disponere ad formam intentam et quandoque non. Aliud est agens universalis quod agit supra tempus productus simul materia et forma et hoc agens non habet expectare oportunitatem et dispositiones materie. quia simul productendo materia aptat eam ad formam. et ideo quando vult tunc productus et tale agens est deus. Et si queratur quae deus distulit productere mundum. Dicendum quod ppter duo. Primo ut manifestetur sua bonitas quia ex hoc accipitur quod deus libere productus mundum et non ex naturali necessitate. Secundo manifestetur eius sufficientia quia non indiguit creaturis a principio. sed sicut in se sibi sufficiens.

Arguitur Illud quod de novo incepit est possibile sicut est anno.

Et incepit. sed possibile significat materiam. et pro ppter materia cui pductum est et p consequence sicut tota res ante incepit est. Dominus per potentiam accipit duplice. Uno modo ex pte agentis sicut per significat potentiam activam agentis. et sic dicimus quod potentia presser mundum. quod potentia divina quod est potentia productus mundi illa ppter cui pductum mundi sed ista potentia non significat materiam sed potentiam agentis. Alio modo accipit potentia per tenet se ex pte producte. et sic potentia accipit duplice. Uno modo per potentiam phisica. i. potentia reali quae tamen quedam est activa sicut est potentia de se ppe qualitatibus. quedam est passiva sicut est potentia materialis. et tunc per esse verum per potentiam significat materia et tunc maior est falsa. si quicquam de novo incepit est in potentia ut fiat. Alio modo capitur potentia ex pte non repugnante terminorum sicut per hoc dicimus possibile ubi pdicatis non repugnat subiecto et sic dicimus mundum esse anque sicut est possibile sicut non antixipum esse est possibile. et sic ista potentia non ponit aliquam rem a pte rei sed soli habitudini non certa et non repugnantiam ad eam.

Arguitur Relatio realis non aduersari alterius extremi. si mundus est creatus per mundum ad uenit aliquam relatio vel genitalem talis mutationis tenet se ex pte mundi vel dei. Non ex pte mundi quod mundus non est nec ex pte dei quod deus est immutabilis rego ergo. Dominus per duplices sunt relationes quodam sicut teales ex pte virtutis et extremitatis. et tales relationes adueniunt soli ex mutatione virtutis et extremitatis sicut parentitas et filiatio et talis relatio non est creatio quod est in reali ex pte creature. Alia est relationis que est soli realis ex pte unius extremitatis et illa ad uenit per mutationem unius extremitatis. Et quoniam arguitur mundus non est mutatus. quod non est non mutatus. Dominus per genus non ppter mutatus mundus per creatorem mutatione phisica et ppter dicta sufficit tamen quod est mutatione coiter dicta sicut per productio totius entis vocatae mutatione ut dictum est in primo huius.

Arguitur Impossibile est tempus invenire per mundum et mox sicut pretium. An ppter quod si incepit tempus tunc incepit in nunc. si autem quod sit nunc est aliud ppter nunc. quod dato tempore ppter dat prius tempus. et sic tempus non incepit. Dicendum quod est triplex nunc scilicet nunc iniunians continuas et terminas. Tunc dicendum est quod de ratione nunc continuantis est quod sit finis praeteriti et iniunians futuri. Sed de ratione nunc iniunians est quod sit

principium tui de ratione autem nunc terminantur
est quod se simus tu. Per hoc ergo dicendum est
et tempus incepit in illic inveniente quod non ha-
bit prius tempus aut se et sic et ceteri in mundus
desine esse in nunc terminante quod non habet
post se nunc. Est tamen considerandum quod hoc nunc
in quo nec sit in simus nisi potest esse nunc tempo-
ris tu quia etiam non temporalia salicet cuius na-
sunt simul in illo nunc creata. et ideo oportet dice-
re quod hoc nunc includit simul nunc evincientatis et
temporis proprie dicti. Et quo etiam patet quomo-
do debet ista positione exponi mundus est creatus
in tempore quia sic id est in principio temporis ex-
tendendo tempus ad eum sicut dictum est.

Arguitur Standus habet virtutem durandi duratōne infinita ergo mundus no. 1 est predictus. Dicendum quod mundum habere virtutem durandi duratōne infinita intelligitur dupliciter. Uno modo similiter quia hanc virtutem durandi simpliciter, id est ante et post et tale simplicitate est perpetua. sed illaz virtutem durandi non habet mundus. Alio modo aliquid habet duratōne infinitam a parte post et sic mundus habet virtutem durandi duratiōne infinita quia non habet materiam cōuincitam priuatum sicut alia corporibilia et quia ealem virtutem recepit a deo a pte post. Ido potest illa duratōne emoueri a mundo per voluntatem dei. Et sic potest mundus annihilari sicut ex mundo efficiens.

Arguitur. *O*tinis mutatō ē ex ali
quo subiecto sed creatio
est mutatō ergo est ex aliqua materia et mate
ria nō est sine forma si ergo mūdus habeat ma
teriam anteq̄ est nūc etiam habet formam & sic
est anteq̄ creatus est. *D*icendum q̄ mutatio
accipit duplicitate. *V*no modo p̄spie hīm q̄ illis
dictūt mutari quod accepit ēse post nō ēsse in
aliquo subiecto et sic creatō nūllo modo est mu
tatio. *A*lio modo accipit ut mutatō generalizet
hīm q̄ quelibet acceptō ē. Se post nō ēse est muta
tio et sic non ēst verum q̄ omnis mutatō est ex
subiecto. *V*nus poterit q̄ in hoc argūmento cibū fallac
ia equiuocatōnis quia cui dicitur omnis muta
tio est ex subiecto ibi capitūt mutatō p̄spie sed
cum dicitur creatus est mutatio ibi capitūt in
proprīe et cōsumetur.

Arguitur Arrestoiles dicit in primo
physicorum q̄ omne quod
est sua p̄ regia voluntate s̄ generat et al-
teris et artificiis & nō p̄ voluntate et artificiis
est arrestabilis et p̄sumit q̄t̄ q̄d̄ & forma
sunt. Alteris p̄sumit tota q̄d̄ Et genera-
tio p̄sumit p̄t̄ m̄s m̄ta et reat p̄sumit
m̄ta in etia m̄ta et 2 tota es et t̄d̄ for-
mam q̄d̄ q̄d̄ 2 t̄o m̄ta et generatio
h̄i 2 for formam et p̄sumit m̄ta
m̄ta

fit ex aliquo sit scilicet ex subiecto p se sed subiectum est materia. Dicendum q illa ppositio est vera de mutatione naturali sed aliud est de mutatione signaturali in tali em mutatione totius nature non oportet subiectum presupponit q sit p dicto totius ex mibilo. Dicit tu autem q dices mundum incepisse ex mibilo sive decepti ex dubiis primo quia vulgus non reputat nisi ea que visu appareat et ideo cum materia sit inuisibilis vulgus dicit mundum ex materia factum ex mibilo fieri. Secundo quia credidit q si mundus fieret ex materia hoc fieret ex debilitate agentis et sic crederetur q esset aliqua debilitas in deo quod est falsum. Sed iste obiectio non valent quia operatur emanationem totius rei fieri ab agente uniuscuiuslibet qd esse etius et causa detinet proportionari qd oportet q p mihi agens potuerit totam rei mibilis psumponendos. sed obiectio eius non valet quia licet ex materia agere non arguat potestia debilis aut diminuta qd etiam deus sacerdotio miracula facit aliquid ex materia sed produce aliquid naturaliter ex materia arguit potestiam particulariter qd ergo deus est agens universale p mihi ergo debet poterit totum esse ex mibilo illi presupposito. ^{Etiam} contra p ^{etiam} pistum

Meritum. Utrum mundum suis
se ab eterno sit impossibiliter
fuisse. Dicendum quod duplicitate aliquid dicatur
impossibile. Uno modo ex conditione quia scilicet
est ipsum est impossibile posita conditione qua
dam. et si mundum fuisse ab eterno est impossibili-
tate proprietas duas suppositiones. Prima quia
ab eterna sapientia est diffinitorum et per ordinata-
rum mundum sic incipere in tempore. et illa diffini-
tio ne per suppositum ut impossibile est mundus
ab eterno fuisse. Secunda est quia impossibile est
præterita non fuisse. et ideo supposito quod mundus
nunquam de facto incepit in tempore impossibile est mu-
ndus ab eterno fuisse. Alio modo aliquid dicatur
impossibile absolute ubi scilicet predicationis repugnat sub-
iecto ut homo est animal. et sic non est impossibile
mundum ab eterno fuisse. quod sic patet quia non
repugnat ex parte dei quia deus ab eterno po-
tuit sic producere mundum cum sit semper una po-
tentia dei. nec etiam ex parte mundi quia dura-
tio mundi non oritur ex parte mundi absolute. si
oritur ex deo. et ideo si deus mundo dedisset dia-
xonem eternam mundus fuisse ab eterno.
Una patet quod demonstratione non potest sciendi mundum
et creatus in tunc aperte duo. Primum ut voluntas dei

Octauis.

remōstrati non p̄t ex qua dēp̄det duratō mūdū. Secūdo q̄ demonstrans abstrahit ab hic et nūc sed mūdus est aliquod singulaē ergo mūdum in cōp̄sc̄ non p̄tēst̄ remōstrati.

Arguitur Omne p̄ductum habet p̄n cipū-sed mūdus est pouctus ergo habet principiū. Tūc sic nullū habens principiū est eternū-sed mūdus habet principium quia est p̄ductus ergo non est eternus. Dōm q̄ duplex est principiū s̄ effectiū et durationis tūc dicendū est q̄ posito q̄ mūdus sit eternū ad huc hater principiū effectiū s̄ deum sed nō habet et principiū durationis quia nō eset aliqua duratō ante mūdum. Ad formā autem argumen̄ti dicendū est q̄ nihil habens principiū est eternū quia si principiū capiat p̄ principio effectiū tūc maior est falsa et minor vera si vero p̄ principio durationis tūc maior est vera et minor falsa et sic ī ibi fallacia equocalōmis. Et simile est de sole et lumine et de p̄de et vestigio quia si sol fuisse ab eterno tūc lumen solis nō haberet principiū durationis quia simul fuisse cum sole tam adhuc haberet principiū causalitatis s̄ sole. Humiliter est dicendum de vestigio p̄dis. Circa quod est cōsiderandum q̄ est duplex agens quod dam quod agit p̄ motum successiū et tale necesse sario precedit suū effectum in tempore quia oportet esse motum mediū inter effectum et agēs exempli gratia. Si dominator fuisse ab eterno nō tamē potuisset dominus fuisse ab eterno q̄a do- minator primo p̄ponit ligna ante q̄ constitutat domū. Sed causa sue agens instantaneum p̄test simul p̄ducere suū effectum ut dictum est de lumine solis et sole et talis causa est deus. et id potuit mundum ab eterno p̄duxisse.

Arguitur Nihil quod factum est p̄ ex cōrātōnē est eternū sed mūdus est factus p̄ cōrātōnē ergo nō est eternus. Maior probatur quia in cōrātōe ē sequitur post nō esse ergo res que cōrātus prius est s̄ nō esse et postea sub esse. Dicendum q̄ nō ē p̄cedere esse p̄test intelligi duplicitate. Uno modo s̄m tempus et sic maior est falsa quia nō oportet in illo quod cōrātus nō esse p̄cedere esse s̄m tem- pus p̄test ēm causa agens instantaneum simul p̄ducere suū effectum. Alio modo aliquid p̄cedit alterum s̄m naturam et sic in illo quod cōrātus nō esse p̄cedit ē. Cuius ratiō est quia quod cōrātus prius intelligitur nō cōrātum ante q̄ cōrā-

et sic nō eset p̄cedit esse. Et hoc nō eset nō fuisse in aliquo ipsius creature sed in potentia cōrātans quia si potentia cōrātans capiatur ab solute tūc prius intelligitur res nō eset q̄ esse et ideo ista p̄positō mūdus est ex nihil expōnit negative q̄a ante mūdum nō p̄cessit aliqd.

Arguitur Si mūdus eset eternū tūc aliquid eset simile dō duratōne. Dicendum q̄ eternitas capitū du- plicitate. Uno modo p̄sprie s̄m q̄ est incriminabilis vite tota simul et p̄fecta possesso et sic nihil cōrātum p̄test esse eternū quia omne cōrātum ha-bet successionez in suo esse vel ad minus s̄m ope- ratōnē quia nullius creature operatō p̄test esse simile. Alio modo aliquid dicitur eternū par- ticipative inquātū scilicet semper durat. Quis et iam successiū habeat operatōnē et sic pos- tuit mundus fuisse ab eterno et ergo si mundus fuisse ab eterno fuisse deo adequat. Et in dura- tōne et tamen non habet perfectam ratōnē eternitatis sed solum participatōnē eternitatis.

Arguitur Illud est impossibile quod posito sequitur impossibile sed posita eternitate mūdi sequuntre mul- ta inconvenientia ergo mūdum fuisse ab eterno ē impossibile. Minor probatur quia tunc non eset deūerū ad hunc diem quia infiniti dies p̄cesserent hunc diem modo infinitum non est p̄ce- sible. Dicendum q̄ iste dies capitū duplicitate. Uno modo ut est determinatus terminus tem- poris et sic non fuisse deūerū ad hunc diem posita eternitate mūdi. Alio modo capiatur iste dies ut est pars infiniti temporis et sic etiā posita eternitate mūdi fuisse deūerū ad hunc diem quia oportet tempus sibi mihi succedere et ideo deūeretur ad aliquam certam partē tem- poris.

Arguitur Si mūdus eset eternus tunc non eset deūerū ad primū generans et tūc nulla eset gene- ratiō quod est impossibile. Dicendum q̄ non eset inconveniens q̄ procedatur in infinitū in agēribus per accidens sic autem est in causis genes- ratōnē sed aliter est in causis subordinatis. ut dictum est in septimo huius.

Arguitur Etiam sequeretur q̄ actu essent infiniti acti inratōnales sed nō eset infinitū in actu q̄ nō ē

possible mūdūm fuisse ab ēterno. Dōm p̄mō
q̄ si essent infinitē amīne adhuc nō esset infinitē
tum matēriale qđ impugnat arēsto. sc̄o huīns
Sc̄do p̄rest dīc s̄m platoñem q̄ fieret trāspor
ratio amīnā post certū tempus q̄ plato dixit
q̄ post trīginta sex milia annōz amīne separate
iterū intraret corpa. et si nō crearent noue aie
sed antiq̄ redirent ad corpa prius habita. Sed
tercō p̄rest dīc s̄m auerōz q̄ oīm ēt vna amī
ma quia vnuis intellect̄ ēt oīm hominii. Quae
to dicitur q̄ non oportet adhuc q̄ si mūdūs s̄i
ētēnus q̄ amīne rōnales s̄int infinitē q̄ ut habe
tur m̄ p̄mo celi mūdūs. Altius ex quatuor elem̄
tis et quinta essentia mē quas p̄tes essentiales
mūdi nō enumēratur amīne. et sic ē possibile mū
dūm fuisse ab ēterno q̄ tñ aie nō fuisset ab ētēno.
Arquit Nos exprim̄ regiones ētē mu
tatas in tē. ergo mūdūs ince
pit q̄ sicut est m̄ p̄tib⁹ vniuersi sic etiā erit in
toto. Dōm q̄ q̄uis mūdūs p̄test mutari s̄m
rēpus sic q̄ p̄tes inhabitabiles s̄iat habitabiles
et ecōtra in ille p̄tes nō arguit mutatōem toti
us vniuersi. q̄ qđ m̄ vna p̄te corrūp̄t hoc i alia
p̄te generat et ecōtra. et simile est in p̄tib⁹ amī
malū q̄ p̄tes materiales animalis ztīnue gene
ranti et corrūp̄tūr ut patet p̄mo de generatōne
sed p̄tes formales nō mutantur.

Merit Ut enim mundus potest produci per actionem agentis naturalis. Dominus ergo non est duplex. Prima agere naturale potest aliqd per motum naturalem. sed mundus non potest produci per motum naturalem; ergo et. Major est manifesta. et minor probatur quia in illo quod producitur per motum naturalem presupponit materiam quam est subiectum talis motus. sed mundus non potest habere aliquam materiam ait sui productorem quia materia non est sine forma. ergo si presupponeret materia sic mundus esset ante ipsum productus. Secunda ratio summa tamen ex parte virtutis productus quia nihil potest producere seipsum sed omnis agens naturale spectat ad istum mundum sicut per eius. sed ergo agens naturale produceret mundum sicut produceret seipsum. Et quia patet quod mundus est solum producibilis per creatorem quod in creatione producitur tota substantia simul quam materia simul cum forma.

ab aliqua causa naturali. Dom qdupliciter
producit finitus effectus. Uno modo per naturalem
mutatorem que est ex materia presupposita. et sic
est vera effectus finitus producitur a causa finita
sicut homo qui est effectus finitus producitur ab
homine qui est causa finita. Alio modo producitur esse
etis finitus modo supernaturali. scilicet sine materia per
supposita sicut per creationem. et sic effectus finitus
necessario producitur a causa infinita vel a virtu
te infinita.

Arguitur Partes uniuscī mouētur ab aliquo naturali agere sive mouente. ergo etiam totum uniuscī. Di cendū negando cōsequitiam quia non est simile. cuius ratiō est quia una p̄s uniuscī potest p̄ existere alteri p̄i. et sic potest naturalis aliam p̄iem mouere sicut nūc de facto celum mouet ista m̄sleriora sicut etiam p̄existit i p̄is. Sed tui uni uerso nihil p̄existere potest in re natura.

Arguitur Virtus corporis celestium potest agere in animam rationalem ergo multo magis in omnia alia corpora ergo potest producere medium. Ans placitum quia affectiones anime rationalis mutant penes mutationem corporum celestium. Dominus q[uod] duplice aliquid agit in alterum. Uno modo directe quod si ipsum patiens recipit in se formam agentis et sic taliter non potest agere in anima rationalem quia qualitates per quas agit celum in ista inferiora sunt corporales ut calidum frigidum que non possunt recipi in anima rationali. Alio modo aliqd agit in alterum modum et quia s[ed] agens agit in altero cui reliqui coniungitur et sic celum potest agere in anima quia agit in sensu iteriores quibus anima coniungitur.

Querit Utq[ue] arresto posset dici hereticus
in hoc q[uod] posuit m[od]um esse ab
eterno. Et rideat q[uod] sic q[uod] dixit contra fidem D[omi]n[u]s
q[uod] nullo m[od]o ex ista positione potest dici hereticus et
hoc aperte tres casus. Prima q[uod] dixit utrum fidei sententia
thomae interdebat enim dicente q[uod] mundus non incepit
per naturalem motum q[uod] est utrum sic empiricunt sue
conclusiones. Secunda caeca est quia ante fidem datam nullus
fuit obligatus ad seuandam fidem s[ed] tpe arresto.
lex fidei nodum fuit data per christum nec lex vetus
in qua habetur articulus de creatione mundi ob
ligabat gentiles sed solum israelitas quibus pro
mulgata fuit. Tertia quia pertinacia facit here
sim. sed arrestoribus non fuit pertinax in ista

Octauis.

opinione qd pbaꝝ ex primo topicoꝝ vbi dicit qꝝ mundū fuisse ab eterno est pbleuma neutrꝝ. Al leetus tñ dicit cum era sc̄. et dicit qꝝ homo fuit ergo erare potuit sicut aliud homo.

Principiū autē cō-

Iste ē sc̄s tractatus huiꝝ octauī libri in qꝝ potest qꝝ arcto oñderat qꝝ est deuenientū ad ali quem primū motorū et primū motū. Hic cōsequē ter oñdit conditiones pmi motorie et pmi motus vult ergo oñdere qꝝ primū motus ē sempiternus et primū mouens est immobile ppetuū et uiuū. Circa hoc pmo pomin vñā diuisionē quinumē. b̄. Deinde excludit quatuor priora mēbra appropriando qmū membrū. Est ergo ista diuisionē circa dispositiōnē entiuꝝ. qꝝ vel omnia entia sic se habent in uiuero qꝝ omnia q̄iescunt. et sic est p̄mū membrū. Vel sic se habet qꝝ oia mouens qd ē sc̄m membrū. Ut sic se hñe qꝝ quedā semp̄ mouētur et quedā semp̄ q̄iescere. Et hoc p̄ triplicē intelligi. Uno mō qꝝ illa que mouentur semp̄ mouentur et illa que q̄iescunt semp̄ q̄iescunt si qꝝ nō est aliqua res que qñq̄ moueat et qñq̄ q̄iescat et hoc est tertius membrū. Vel aliqua qñq̄ mouētur et qñq̄ q̄iescunt sic qꝝ omnia q̄ q̄iescunt apta na ea sunt moueri et omnia que mouētū apta na ea sunt q̄iescere sic. s. qꝝ nō est aliqꝝ in uiuero quod semp̄ mouētū et hoc est quartū. Vel qnto mō aliqua mouentur et aliqua q̄iescunt sic tamqꝝ aliqua semp̄ mouētū et nñqꝝ q̄iescunt. et aliqua sunt immobilia et nñqꝝ mouentur. et aliqua sunt que qñq̄ mouens et qñq̄ q̄iescunt. et istud ultimū membrū dicit veram dispositiōnē entium quia aliqꝝ in uiuero ē quod semp̄ mouētū sicut celum fm̄ arcto. et aliqꝝ ē in uiuero quod ē immobile sicut anima nobilis q̄ mouet celū. aliqꝝ sunt in uiuero que qñq̄ mouētū et qñq̄ q̄iescunt sicut elemēta et mixta. Et dicit notanter qꝝ in uiuero ē aliqꝝ quod ē immobile et nō dicitur qꝝ est aliqꝝ quod semp̄ q̄iescunt quia pñ⁹ motor nō ppetit q̄iescere q̄ uis sit immobilia qꝝ nō ē aptus natuꝝ moueri fm̄ ergo istud quintū membrū hoc est verum qd ppositum est. s. qꝝ ē aliquis mot⁹ sempiternus. et qꝝ est aliqꝝ mouēs immobile

Queritur Utq̄ sit idem querē q̄t sūt
dispositiōnes entiuꝝ et que
sit diuisionē circa dispositiōnē entiuꝝ. Dm̄ qꝝ
nō quia solū ultimū membrū est dispe. nō en-
tiuꝝ. sed omnia quinq̄ mēbra sūt diuisionē circa dis-

positiōnē entiuꝝ. Et si querēt quod sunt disposi-
tiōnes entiuꝝ. Dicendum qꝝ una que ponit in qn-
to membro. Et si queratur quod sūt membra sic
ta dispositiōnes entium. Dicendum qꝝ sunt quin-
qꝝ ut patet.

Omnia igitur quiesc-

Hic excludit arctoiles quatuor mēbra per or-
dineꝝ et primo pmi. et vult qꝝ ad philosophiū
naturelē non spectat disputata contra istud
pmū membrū ppetit tria. Primo quia nō est
disputandum contra illum qui indiget sensu sed
dicens omnia q̄iescere indiget sensu. ergo cōtra
eum non est disputandum. Maior patet primo
topicoꝝ dī dicit arcto. qꝝ nō est disputandum
contra dispositiōnes de quibꝝ dubitās indiget sen-
su vel pena. quia qui indiget sensu id est qui ne-
gat aliquid quod est manifestum ad sensum illi
ostendendum est ad sensum illud quod ppet negat
Mmor probat quia aliqua moueri ad sensu
est manifestum.

Arguitur Contingit quādoꝝ contra
dicere illi quid appetit ad
sensum. sicut solem esse bipedalis quātitatis qd
tamen est falsum. // Dicendum qꝝ sensus caput
dupliciter. Uno modo fm̄ qꝝ est debite pportio
natus ad suū sensibile. et sic nō contingit cōtra
dicere sensui quia tūc sensus vere indicat de suo
sensibili. Alio modo accipit sensus fm̄ qꝝ est
multum distans a suo sensibili. et sic ppet dista-
niā non semper vere indicat de suo sensibili. et
tūc contingit contradicere sensui. sicut est de
iudicio quātitatis solis cuius quātitatem p̄ sen-
sum iudicamus bipedalis figure.

Et de toto aliquo.

Hic pomin secundam rationē quia qui concedit
istud membrū nō solum destruit scientiam na-
turelē. sed omnem scientiam. quia qui dicit om-
nia q̄iescere negat motum. sed omnis scientia
fit p̄ aliquem motum quis p̄ demonstratōm
que est ad min⁹ motus rationē. Item qui negat
motum tollit omne ens. cum ergo omnis scien-
tia fit de ente. ergo negans motum negat om-
nem scientiam.

Queritur Utrum qui tollit motum
tollit omne ens. Dm̄ qꝝ
ens caput dupl. Uno mō pente mobili sicut
hic accipit in fibro istius sc̄. et tūc manifestū

aliqu tollit
qui tollit motū tollit offī ens. s. mobile. Alio
mō capiuntur ens cōter. et tūc est distinguendū de
motu q̄ vñ accipitur motus cōter fīm q̄ om̄is
actio dicitur motus et sic est de tūc q̄ q̄ tollit om̄
nem motū i. actionē etiam tollit om̄ne ens. q̄
nō est aliquā ens sine opacōne cum opatio sit si-
nis. Alio mō accipitur motus spacialiter p̄ mo-
tu phisico. Et si potest aliquā tollit duplē. Uno
quo ad nostrā cognitōnē et sic iterū est de tūc q̄
qui tollit motū tollit om̄ne ens. quia om̄ne ens
cognoscatur a nobis p̄ motū. Alio mō p̄ meillē
gi si plūcet et absolute. et sic est falsum q̄ sunt
multa entia immobilia. Tercia rō stat in hoc
Nulla scientia disputat q̄ illas posidēs que
negat principia scientie. sed q̄ dicit om̄na. q̄ esse
te negat principiū huius scientie quia in scientia
naturali p̄supponit p̄ principio q̄ aliqua mouēt.

admodum
invenit
accedit

Sere autē om̄nia dice
Hic autē excludit sc̄m memb̄ q̄s ponebat ab
eratō q̄ dicit om̄nia semp mouēti. Et deinde di-
cit q̄ suam posidēm sustinuit. positio autē sic
repbarit. quia rea negatēs principia nō est dis-
putandum. sed dīcēs om̄nia mouēti. negat. p̄ci-
pia scientie naturalis. q̄a supponit in scientia
naturali q̄ natura est p̄ncipiū motus et que-
tis. Ad. it ī arēto. q̄ ista sc̄da opinio min⁹ re-
pugnat scientie naturali. q̄ p̄ma qua q̄:s est p̄
ratio motus et p̄nuarō est minus manifesta q̄
habens. et sic prima opinio repugnat manifesta-
us scientie naturali q̄ sc̄da.

Et dicunt quidem.

Consequenter ostendit q̄d istam opinionē; ponebāt.
antiq̄. i. eratō. et dicit q̄ mos eorum fuit q̄a
dicebant hoc latere sensum. i. q̄ om̄nia semp mo-
uētūt. et i. so. q̄ quis fīm sensum apparet nobis
q̄ aliqua q̄escant tamē adhuc illa fīm ueritatē
mouētūt. sed dicit arēto. q̄ nō difficile ē obi-
re cōtra eos q̄a non specificabant de quali motu
esse intelligendū. Hoc est manifestum de q̄bus
dam motibus q̄ nō semp fuit sicut sunt motus
grauii et leuii.

Req̄; enim augeri.

Hic p̄mitētēs cōtra predictam opinionē. et p̄
mo quo ad motū augmenti. sc̄do quo ad motum
alteracionis. tertio quo ad motū localē. Quo ad
quām eratōtēs posuit q̄ augmentū esset. cōtra nu-

mi. dicebat em̄ q̄ si aliquā augētē in aliquo tēpe
q̄ erā augētē p̄ qualibet p̄te illius. et tūc nō sen-
tīcēt augmentū q̄ fieret in modica p̄te tēpis
sed arēto. vult q̄ non oī. q̄ si fiat augmentū in
aliquo tēpe q̄ tūc fiat p̄ qualibet p̄te illius tēpis
et h̄ p̄bat q̄ tria signa. Primum ē de guttis cau-
tib⁹ lapidēz q̄ p̄me gutta nō cauāt lapidē sed
disponit ad cōparationē. sed ultima gutta cauāt
lapidē h̄is in se virtutē primaz guttaraz. Secundū
est de motu namis q̄ q̄nḡ duo p̄nt. trahere vñā
nāce; sed vñā nō p̄t eam trahere s̄ solū disponit
ad tractōem et q̄n aliis vñē tūc s̄l trahit nā
nā. Tertiū est de plantis nascētib⁹ in lapidib⁹
q̄ plantē genitē mē lapides diuidit lapidē ab
inūcē sed non diuidit lapis in p̄ncipio s̄ in fine
ergo eiā attingit aliquā dispōm ad augmentum
et postea augeri.

Similiter autē ē in al-

lī
hoc p̄bat q̄ nō est semp alteratio cōtinua trib⁹
ētōbus. Prima stat in hec in illo nō est cōtinua
alteratio q̄d simul tōtū alterat. sed attingit simili
aliquā subiectū. in alterari sicut contingit aquā s̄l
cōgelari. ergo nō cōtinuit cōgelari sic q̄ semp fīs
at illa cōgelatio.

Arguit

Omnis motus ē si cessāt̄ rego
nō potest aliquā simul alterari
Hoc q̄ ista p̄ ostio contingit aliquā simili al-
teratio p̄t duplē intelligi. Uno mō fīs q̄ talis al-
teratio nō fiat fīm aliā successione. et sic nō ē
textus intelligendū q̄ aī nō p̄t cōgelari in instā-
ti. Alio mō dicit aliquā fīrū in oueri p̄ p̄cedēm
ad motū localē q̄ motus localis p̄cedit fīm pat-
tes spaci. et sic p̄mō est fīm vñam p̄tem spaci
de tūc fīm aliā et sic p̄t aī s̄l cōgelari sic q̄ nō p̄mo
vñā p̄s et tūc aliā successione cōgelari et iō tal al-
teratio fīm arēto. dicitur velox. Secunda ra-
tio stat in hoc quia om̄is motus regit de finis
natum terminū. sed habito finimo cessat motus. et
go nō potest aliquā remue alterari. Major pat̄
q̄ oī motus est de cōterario in cōterariū. sed rea-
ria sunt determinata ḡ oportet motū ē īfētēmē
nata. Minor p̄t p̄ arētōtēmē p̄mo de generato-
ne q̄ dicit q̄ habetib⁹. i. formis extētib⁹ in ma-
teria cessat oī motus. Tercia rō sumicte et
quodā exp̄mēto q̄ vidom⁹ in rebus q̄ mula fīs
que nō remue mouētūt sicut lapis nō fit cōtra-
ducitor vel mollior p̄ temporis longitudine. et q̄
non fit cōtinua alteratio.

Octauig.

Sed quod fertur mi

Hic cōsequenter respbat istam opinionem q̄tus
ad motum localem duab⁹ tētōmbus quartū pri-
ma stat in hoc q̄t aliqui sunt motus locales ita
manifesti q̄ latere nō pñt qn qñq; cessent. sicut
sunt motus violenti sicut motus lapidis sursum
Etia motus naturales grauiū et leuiū non pñt
negari quin alioq; stant et aliq; cessent. et sic ex-
presse apparet q̄ in illis motib⁹ sit terminus quo
habito amplius nō sit motus. Sed a tō stat
in hoc. Quine corpus naturale exis in proprio lo-
co quiescit sed manifestū est q̄ quedā corpora sunt
in propriis locis. ergo ibi quiescunt. Major p̄t quia
galia naturalia remouēt a proprio loco q̄ violētiā
ergo in ipsis locis naturaliē quiescunt.

Actuero neq; alia qui-

Reprobatis duobus mēbris premissē divisionē
cōsequenter at isto. repbat tertū mēbū qđ sūit
qđ quedam semp̄ quiescūt et aliqua semp̄ mos-
uent ita qđ nō sīnt aliqua que qñq̄ mouent et
qñq̄ quiesc̄t. et hoc primo repbat ex hoc. qđ ista
opīmo repugnat sensui. et sic nō est cōtra eos dis-
putandū qui dicit̄ cōtra sensum. Est enī manifestum ad sensum qđ quedā qñq̄ mouēt et qñq̄
quiesc̄t. sciat pater manifeste de graib⁹ et le-
vibus. Scō repbat id ex hoc qđ repugnat his
que sūt manifesta in natura. Repugnat enī mo-
ribus naturalib⁹. primo enī videm⁹ de motu au-
genī et ea que augent̄ nō semp̄ augebant̄ qđ
si sic tūc daret̄ aliquid infinitū fīm acū nec ēst
certus termin⁹ augmenti in rebus. cui⁹ opīsum
dicitur in scō de anima habent̄ enī res natura-
les determinatū terminū fīm qđ citate ultra quē
nō p̄tm̄gūt. Scō tollere omnis motus violen-
tis sicut motus lapidis sursum y violenti⁹ qđ
est salutem qđ cōtra sensum. Ans p̄batur quia si
illud quod quiescit semp̄ qđ sc̄it̄ ergo qđ q̄scit̄ fīm
naturam nō potest moueri contra naturā. et sic
nō potest moueri violentē. Tercio excludere ges-
neratio et corruptio qđ si quiescēs nō poteris mo-
ueri. ergo illud quod quiescit sub nō esse sicut in
motu pro nō potest generari qđ tūc mouet̄. nec
illud quod q̄scit̄ sub esse sicut ipm̄ generati⁹ po-
terit corrupti⁹. Quarto tollere oīs motus vni-
saliter. et hoc ideo qđ in omni motu ē quedā gene-
ratio et corruptio vel simplicit̄ vel fīm quod sicut
dicitur in primo de generatione.

Omnia autem velle

Consequetur inquit de duobus ultimis membris
et primo de minat ad quam positoem spectat iste
quartu[m] membra. secundo recolligit aliqua preposita
tertio ostendit quod sit dominus. Quis ad primu[m] vult q[ui]
istud quartu[m] membrorum. sicut omnia quae quiscait et
quae mouentur primae ad rationes que potest sunt in
disputacione de sempiternitate motus. videtur enim
ista opinio principie esse emperdorilis quod dicitur q[uia] in eis
potest amittitur omnia quae sunt et nihil mouentur. et
iterum in tempore litis omnia mouentur et nihil
quiesceret.

Si quidē igitur opio

Consequetur resumit divisionem supra positam et hoc praeceps corde meo sicut prius posita est. vt ulterius resumit repbatonem primi membris divisionis quo posiebatur et omnia quiescerent. et vult quod ista opinio repugnat sibi ipsi. quia si haec veritatem ita esset quod omnia quiescent adhuc non tollerentur omnes motus. quia adhuc erit opinio de hoc et fantasiam quod omnia quiescent sed fantasiam est motus factus a sensu haec actum ut dicitur secundum anima. Deinde secundo repbat et dicit de secunda opinione et facit quod ille positus manifeste contradicunt sensui. et ideo non indigent aliqua manifesta repbatonem.

Heliquū vero cōsiderē

Hic consequenter arresto. omnes sunt qui sunt et percedunt in quarto membro predicto diuisionis. et vult arresto. quod illud membrum est expandit ex hoc quod approbat due contrarie plicule ad pliculas contractas in tali membro. Tunc enim queretur membrum in se duo primi sunt quod omnia apta recta sunt moueri. sed cum est quod omnia apta nata sunt quiescere potest ergo arresto. quod est ducenti ad aliud immobile. et per hoc expanditur prima pars illius membra quod omnia apta nata sunt moueri. Hoc probat arresto. quod aliquis motus est semper invenit. et per hoc expandatur secunda pars quarti membra. sicut omnia apta nata sunt quiescere.

Mouentium quide;

Hic arresto ostendit quod est daueniendum ad aliquod mouens immobile et circa hoc intedit per multa capitula talem rationem. Omne quod mouetur necesse est ab alio moueri sed non est procedere in infinitum in mouentibus et moris ergo est daueniendum ad aliquod

Phisicorum.

folio. cxxxi.

formā. Ab illis separant agnoscere gōtūrā. I nō p̄tē
quod mouet seipsum vel quod est omnino immo-
bile. p̄mo ergo arēsto declarat maiorem et illaz
declarat inductiū. et p̄mo premittit tres diuisio-
nes mouentū et mobiliū ut ex illis posset dela-
cate maiore. Prima tū. si ē mouentū et mobi-
lū quedam mouēt et mouetur p̄ se et quedam p̄
accidēt et acris p̄ hic p̄ accidens sūm p̄ cōp̄hē-
dit sub se motū sūm p̄m. Secunda diuisio est eorū
que mouētur p̄ se quedam mouēt a seip̄s sicut
animalia quedam ab alio sicut mammata. Ter-
tia diuisio est illoz que mouētur tam a se ip̄is
p̄ ab alijs. alia mouentur sūm naturam. alia ex
rea naturam. i.e. violentē.

Quicquid enim ipsa.

Hic enim estat ultimā divisionem triple. primo
in his que mouentur a seipso sicut in animali-
bus. et hoc dupliciter. si mō totum et mō ptes. pr̄
enī tū animal violente moueri et p̄rest totū
animal naturaliter moueri. qn̄ enī animal mo-
uetur sūsum tūc tūc animal mouetur violente
et qn̄ tūc animal mouetur deorsum tūc totum
mouetur naturaliter. Seco manifestat hoc in ḡri
bus. quia in pribus animaliū alijs c̄st mot̄ vis
lentus et aliquis naturalis. qn̄ enī ps animalis
mōes sicut a nāca eius instituta ē tūc mouetur
naturaliter. sicut qn̄ homo curvatur crura versus
ante et brachia versus retro. si autē fieret curva-
tura opposita tūc esset motus violentus sūm pte.
Tertio manifestat hoc in his q̄ mouēt ab alio
qua ignis mōes naturaliter sūsum et violen-
te deorsum.

Arguitur. Motus animalis sive sum
est naturalis. ergo male dis-
titur quod sit violentus. An patet quia est natura
le quod anima mouet ad omnem diuinam positum. / Di-
videtur quod motus animalis caput duplo. Uno mo-
veat compadem ad totum animal. et sic etiam motus
sursum est naturalis. quod talis motus naturaliter sit
ab anima quod mouet corpus ad omnem diuinam positum.
Alio modo comparatur motus animalis ad corporis
animalis eum. et sic motus sive sum est contra naturam
animalis. quod est contra naturam corporis ipsius animalis.
mouetur enim corpus animalis naturaliter
sum naturam elementi predominatis. sed hoc elem-
tum est contra ergo naturaliter mouere deorum

Et maxime moueri

Hic arresto·manifestat insim maiorum summis se res.

mis. s. q̄ emne q̄ mouet ab alio mouet. Et p̄mo dicit in q̄ibus hoc est manifestū. et dicit q̄ manifestū est hoc in illis q̄ mouēnē y violētiā. siue patet tecū ethicōr ex diffimilē violenti. Quis violentiā est q̄ō mouetur ab extinſeo paſſo nō conſerente vim.

Maxime autem dubi

Hic arrest-ondit m quib⁹ est dubi⁹ q̄ illud quod
mouet ab alio mouet. Et vult q̄ m grauiis &
leui⁹ dubi⁹ est. quia grauia et leuia mouent se
ipsa & m mouens naturaliter. quia ut videtur nō
apparet a quo extinxerit mouent. Pro deductō
ne istius Arresto. probat q̄ tuor rōmbus & grauia
et leuia nō mouet seip̄a quā. Prima stat in h⁹
mouere seip̄a. pertinet ad cōmūnū vitē. si grauia et le
uia nō sunt viuentia g⁹ & Māior p̄t quia h̄m
arrestotilem in p̄mo et tertio dī amma viua dis
seruit a nō viuentib⁹ q̄ viua mouet seip̄a. Secunda
et stat in h̄c quecūq̄ incūnt seip̄a p̄t facē se
statē et quiescēre. si grauia et leuia nō p̄t se face
re statē et quiescēre q̄ solum quiescēt in termino
motus g⁹ & Māior patet q̄ animalia p̄ appes
tiū faciūt se mouere et etiā statē. Tertia tō stat
in hoc qd̄ incūnt seip̄a non habet determina
tum motū. et hoc i deo q̄ illud determinat sibi mo
tus ex fantasīa et appetitu. si grauia et leuia h̄n
determinatiū motū q̄ grauia mouens deorsum et
leuia sursum ergo nō mouet seip̄a. Quarta tō
stat in hoc nullū p̄fectū contemnū mouet seip̄a. si
grauia et leuia sūt p̄fecte cōmūna ergo nō. Nas
tor patet q̄ qd̄ mouet seip̄a diuidit in mouēs &
motū. et sic nō est p̄fecte continuū.

Arguitur Animal ē pfecte cōtinū. g^e
male dicebat opositum in
vlema rōe. Dōm q̄ aliquid dicit cōtinū dupla
Uno mō formaliter q̄ p̄cs eius copulante ad ali
quē cōtinū cōmet sic animal ē pfecte cōtinū.
Alio mō aliquid dicitur cōtinū formaliter et fi
naliter simul. dicit enim aliquid finaliter cōtinū
in ordine ad motu et sic animal nō est pfecte cō
tinū. eis enim dicitur pfecte cōtinū q̄i vna pte
mota totum mouetur sicut pake in ligno. s̄m q̄
di. it aet. duodecimo metaphysice. Cōtinū ē ai
ius motus est vn. et sic animal nō ē pfecte cōti
nū quia potest vna p̄s moueri alia nō mota

Sed accidit hoc sem.

Quia adesto. supra dixit q̄ gratia et leuis non

Octauis.

Et nō potest nisi in seipso mouentur et seipso. hic vult ostendere a quib⁹ mo-
vuntur. Potest et facili⁹ dicitur quod grauia et levia mouentur et pmo premittit qd duplē aliquid mo-
vatur ab alio. Uno modo qd violentia et hoc nō
potest dici de grauibus et levi⁹ qd grauia et le-
via h̄c naturales inclinatōes ad illos mod⁹ qd
eis conuenit qd est cōtra naturam violēt. sequi-
tur ergo qd moueat naturaliter et si sic sequitur qd
mouentur ab alio qd est tale in actu qualia sūt
ipsa in potentia. Et p intellectu isti⁹ distinguit
aristo. duplē modū potentie et vult qd vno⁹
aliquid ē in potentia ad actu pīmū sicut hic qd
nō addiscit est in pōtentia ad actu primū qd
ad formā que ē scientia. Alio mō oīqd est in po-
tentia ad actu scđm sicut qui h̄z habiū scientie
et nondum cōsiderat p illuz habitum. Reducit at
aliquid de pīma potentia ad actu ab aliquo exten-
sio sicut aliq⁹ acquirit habiū scientie a docto-
re sed de secunda potentia reducit ad actu a seip-
so m̄hi aliq⁹ impedit. H̄z est h̄z dōm de graui⁹
et leui⁹ qd aliq⁹ est in potentia graue qd nondū
habet formā gravitatis. h̄z dicitur ad actu grau-
is p extensio quod est generās. Sed habens
formā gravitatis ē in potentia ad actu secundū
quem actu habet a se et non qd aliq⁹ exten-
sum sicut lapis habens in se formā gravitatis p̄
moueri deorsum ex sua natura absq⁹ hoc qd reci-
piat aliq⁹ nature ab extenso. Ex quo aristo.
soluit quādam dubitatōem qua qd potest quā
graui⁹ et leui⁹ mouentur in propria loca et dicit
qd eadem est causa nature graui⁹ et leui⁹ et mo-
tus. qd graue sua natura inclinat ad locum
deorsum. et iteo querere quare graue mouetur de-
orsum ē quare quare graue est graue.

Potentia autē leue.

Ex premissis ostendit pīs quid moueat grauia et
leui⁹ et vult qd grauia et leui⁹ p se mouentur et
generantur p accidens a remouēte phibens. pī
mū sic patet omne quod est in potentia mouetur
ab illo quod est tale sicut actu cōbusibile
mouetur a cōbusibili⁹ qd cōbusibile est potentia
calidū et cōbusibiliū ē actu calidū. sicut genetās que
vel leue est actu Hale ergo potentia graue velle
se mouetur ab illo quod est tale in actu. Et ad
dit comētator. qd dās formā dat ḡniā formā et
sic sicut generans dat formā gravitatis etiam
dat motum qui cōsequitur immediate et insepa-
bilitate talē formā. H̄c mō sic p̄batur quia re-
mouēte phibens non cāt motū p se. qd nō facit

inclinatōem in mobili. sed solisti remouet illud
quod impedit actualem motum. Exempli gratia
si lapis sit positus supra colūnam tūc si aliquis re-
moueat colūnam lapis mouetur deorsum. sed il-
le remouens non dat aliquam inclinatōem in
lapide qua moueat deorsum sed remouet soluz
illud quod impedit motum deorsum lapidis
et hoc est p accidens. Cōcludit ergo cōclusionem
principaliter mītā illā. s. omne quod mouet ab
alio mouetur vel cōiunctim ut in animalibus v̄l
ab extenso motor sicut in motu violento et in
motu graui⁹ et leui⁹.

Queritū Ut̄ grauia et leui⁹ mo-
uentur ab alijs. s. a gene-
rantiib⁹. Dicendum qd sic et videtur qd non
quia grauia et leui⁹ mouentur a locis naturali-
bus. quia dicēt quarto huīs qd loc⁹ attrahit lo-
catum. Iterum mouentur a grauitate et leuitate.
Iterum etiam mouēt natura mobilis. vt pī
scđo huīs ergo nō mouentur tñm a generantiib⁹.
Dicendum qd nō est incōueniens eūdem effectū
pcedere a diversis causis sicut diuersa genera ca-
tiū. et iterum potest unus effectus pertere a diuer-
sis causis in uno genere ē. Per hoc ergo dōm ē
qd motus in graui⁹ et leui⁹ potest reduci ad
equatuor principia sicut quatuor genera causarum
pīmo em̄ mouēt a grauitate et leuitate in ge-
nere cā formalis nō qd grauitas si forma insor-
mans motum. sed est forma simil efficiens ipm
motum sicut in scđo huīd dicū est. et ideo motus
graui⁹ et leui⁹ nō habet pīrie cā formalem h̄z
et motus pīrie cālitatē in alijs generib⁹ cau-
sat. Primo in genē cā finalis qd sic motus graui⁹
et leui⁹ sit a loco naturali. qd talis loc⁹ tra-
hit finalē locatum et conservatur. vt in quarto
huī dicū est. H̄c mō principiū motus acci-
pitur in genē cause materialis. qd sic ipm mobile
grā principiū ē principiū motus. qd habet se pas-
sione et receptiō ad motū. et id dicū sit in scđo
huīs qd natura in graui⁹ et leui⁹ ē principiū
passiū et nō actuū. H̄z in genē cā efficiēt ipm
generās est cā effectua pīe motus. et remouēte
phibens est cā p accidens. Circa primū est sciēdū
qd qd aliq⁹ aliqua cā efficiēt facit aliquē effectum
qui effectū aliq⁹ aliud naturalē cōiungit tunc
talis cā etiā dicit esse cā illius ultimū effectū sicut
et cōtracēt animā rōnalem ad quā naturalē et
insep̄abilitē sequitur potentie aīcā dīcā poten-
tia. qd ergo motus insep̄abilitē sequitur ad

17. nullum puerum sive lacum nigrum et angustum ad dimidiatum et angustum. Diversis et varia spissitate non modo longius est sed et ratiocinatio suorum operarum et ratione molientur quicquid dicitur. Et si sunt tres ab octo fere illis qui possunt fieri ab aliis effectu. Et meos possunt fieri ab aliis effectu.

Physicorum.

folio. cxxxij.

grāue genitū. igitur dī generans cā illius mot⁹
hoc autē nō regnit in animalib⁹. qd ad al genitū
non statim sequunt motus ipsius sed hoc animal
incipit moueri ex fantasía et appetitu. Ex at ge-
nerans p se moueat. sicut patz q illa dicitur cā p
se q̄ habet suā similitudinē in effectu. cū ergo ge-
rans et genitū sint similia. sic patet q̄ genetās
est cā efficiens p se. Hoc q̄ remouēs phibēs nō
dat aliquā formā effectui. id est solli mouet p acci-
dens. Etiam in eocē genē c̄ potest dari cā mot⁹
grauiū et leuiū hī diuersas cās sicut in genē c̄
efficientis. primū efficiens grauiū et leuiū ē de⁹ de
inde virtus celestis et post hoc primū generans
et ultimū forma ipsi genitū q̄ dicitur grauitas.
Dicitur tñ grāue potius moueri a generante q̄
ab alijs causis. q actō debet potius attribui vni-
uerso agenti p equoco. cū ergo d̄ et corpora ce-
lestia sint mouentia equoca. id est non debet eis
attribui actio.

Arguitur *Ista ppsitio omne qd mo-
uetur ab alio mouet pba-
ta est in septimo huius. ergo male hic resumitur*

Dicendum quod alie ibi patitur quod hic quod ibi probatur in generali hic autem probatur applicando etiam ad diuersas species motus et ad diuersa mobilia scilicet tam ad mobilia quae mouentur violenter quam ad alia quae mouentur per se ut patitur circa extum.

Arquiritur nihil mouet a nobis ente, generans quicq; non est, et ergo non potest mouere genitum. Dominus quis generans non manet in genito sicut substantia enim generans semper manet manente genito sicut virtute quod virtus generantis salvata in genito, et hoc in forma substantiali ipsius geniti, quod ex forma substantiali aduenire sibi quedat, virtus subiectiva ad motum. Et simile est de virtute formativa in generatione animalis, quis enim animal post partum semper desistit est mortale nihilominus sic generatione animalis, quod virtus animalis conservatur in virtute seminali que est desisa ab animali.

Arquitur Mōies et motū detēt ēē
fil s̄ generis qñqz multū
distat a genito. ergo nō mouet ḡ. mīū. Dōm
ḡ. qñqz distat s̄m substatias localit̄ non
tū distant s̄m virtute. q̄ virtus generatis sem
q̄ manet cōiuncta genito ut iā dictū est.

Arguitur Motus naturalis ē ab in-
trinsecū genito ergo nō p̄t dici moueri naturaliē
~~ut dicitur in motu sive quod est potest ut atque et si
est potest sive quod est potest~~

a generante. Dom q̄ motus gratiū et leuit
nō est naturalis sī gen̄ c̄ efficiētis. q̄ sic ē ab
extremo est tñ naturalis in genē cause mate-
rialis. et hoc sufficit q̄ materia etiā est natura
ut dictum est in scđo hui⁹. et ideo dī talis mot⁹
passus naturalis et nō actus.

Hoc autē dupliciter.

Post p̄ ph̄ declarauit maiori principaliis rōmis
sq̄ omne qđ mouet ab alio mouēt hic dicitur de
clarat minorē s. q̄ non est pcessus in infinitū in
mouentibus et motis sed est deuenientū ad alijs
qđ primū qđ est mouēs seipm̄ Deinde addit q̄
q̄ si sic deueniat ad aliquo tale mouēs q̄ tunc
etiam deueniet ad aliquo qđ est simili immobile
primo ergo dicit q̄ nō omne qđ mouet ab alio
mouēt in infinitū Scđo q̄ nō omne mouēs mo
ueat ibi adhuc ēt Cetera primū duo presupponit
primū est diuisio mouentū s. q̄ aliquo mouet vir
tute propria sicut mouēs primū qđ quicq; pt moue
re p multa media et quicq; p viii tm̄ Scđom ē co
patio mouentū s. q̄ primū mouens mouet ma
gis q̄ scđom et hoc probat duplē Primo quia p
mū mouens mouet scđom et nō ecōtra Scđo qz
scđom nō potest mouere sine pmo et eo istoq; est
q̄ in mouentibus subordinatis scđom mouēs ha
bit esse et mouere a primo mouēre sicut patet de
causis vniuersalib⁹ q̄ anima nobilis habet ēt
deo et celū habet causalitatem ab aīa nobili-

Hiergo omne quod

Hic ostendit principale propositum et hoc duabus rationibus prima. Si est progressus in infinitum in motu aeterno et motus tunc omnino nullus esset motus quod est contra sensum. An placuit quod si autem dixit secunda suppositione secundum mouens non mouet nisi per primum mouens sed in infinito non est primus. ergo si est progressus in infinitum non erit primus mouens et consequens nullus erit motus.

Amplius autem et.

Scđa rō stat in hoc si est pcessus in infinituz int
mouentib⁹ ⁊ motis tūc de mouēs erit instrumē
tale qđ de rōe mouētis instrumētalis ē qđ non hz
motu nisi moueat a pncipali mouēte sed solam
prīmu mouēs nō hz virtutē mouēdi ab alio. s. a
seipso. ablatio ergo pmo mouēte oē mouēs hz mo
tum ab alio. et hoc ē instrumētale. et qđ instrumē
tū nō mouet nisi vtute pncipalis ageris. si ergo

Ottavio.

Nō est pīmū quod mouet illa instrumenta nū
lis erit motus.

Juxta aut̄ hec dicta.

Hic cōsequitur p̄hs. pbat q̄ nō omne mouēs mo-
uetur. et iō aliqui hic faciūt sc̄da; pīcipalē rati-
ōne. q̄ si est p̄cessus in infinitū in mouētib⁹ et
motis tūc omne mouēs moueret si nō est pīmū
sed solū pīmū mouēs ē qđ nō mouet. sed hoc ē
impossibile. q̄ si omne mouēs moueret vel moue-
ret p̄ se vel p̄ accīs. Nō p̄ accīs qđ p̄bat tribus
rōbus. Prima ē. Si omne mouēs moueret p̄
accīs tūc ztingeret q̄pīz nō esse motū. sed hoc est
prius ex p̄batū q̄ p̄batū est q̄ motus ē sempiter-
nus. Sequela p̄. q̄ qđ p̄ accīs est p̄t nō esse cū
nō sit necessariū. Si ergo oē mouēs moueret p̄
accīs tūc p̄t nō moueret sed mouēs nō mouet in
si moueat. ergo ztingit hoc mouēs nō mouere. et
sit tollit omnis motus. Et ē hic notandum q̄ aere
stō. hic loquuntur hīm opinōne antiquōz q̄ dicebant
q̄ solū illud mouet qđ remouetur qđ est verū de
mouētib⁹ corporis sicut celū mouet ista insepi-
ora p̄ suū motū. Antiqui em̄ nō nouerūt immate-
rialia.

Et rationabiliter ac.

Hic ponit sc̄dam rōem q̄ stat in hoc. in p̄ accīs
cōbinatis si vñū muematur sine alio tunc aliud
potest muemetur sine ipso sicut homo et albedo. p̄
mouēs mobile et instrumentū sunt p̄ accīs cō-
binata. ergo sicut muemēt qñq̄ mobile sine mouē-
te. sicut patet ea terra que ē mobilis sic q̄ tñ nō
mouet ita cōtra muemēt aliqd̄ mouēs quod nō
est mobile. et sic erit aliqd̄ mouēs immobile qđ p̄
accīdens non mouetur.

Vnde et anaxagoras.

Tertio p̄bat idem testimonio anaxagorae qui po-
nebat intellectū impassibile et immutabile ut ipse
moueet omnia alia entia in chaos cōfuso. cum
ergo iste intellectus hīm anaxagorā est immobilis
ad min⁹ est aliqd̄ immobile quod non moue-
tur per accīdens.

Acuero si non scdm.

Hic p̄bat duabus rōbus q̄ nō omne mouēs
mouetur p̄ se. Et stat pīma i hoc. Si mouēs mo-
uetur p̄ se vel hoc esset eadē spē motus. qua mo-
uet. sed hoc est inconveniens q̄ tūc pīctiēs pīcere

tur et decens doceret. Vel hoc fieret hīm alia spē
cum motus. s. p̄ mouēs moueret una spē mot⁹
et moueret alia spē et tūc q̄ spēs motus nō sunt
infinitē oportet q̄pīz deuenire ad illā spēn mot⁹
qua mouēs mouebat. et sic sequitur idem inconveniens
enī quod prius.

Amplius at magis.

Hic ponit sc̄dam rōem que stat in hoc. Si omne
mouēs p̄ se moueret. ergo idē erit in actu et in po-
tentia. q̄ vñūquodq̄ est in actu hīm p̄ moueret et
in potentia hīm p̄ mouetur. Si ergo idem mouet
et mouetur ergo idem ē in actu et in potentia. Vnde
ergo p̄hs ex omnib⁹ istis q̄ si nō est p̄cessus i in-
finitū in mouētibus et motis ergo deueniret ad
aliqd̄ quod mouet a se primo et nō ab alio.

Queritur Utq̄ sit deuenire ad aliqd̄
mouēs seipm. Dōm q̄
sic quā nō est p̄cedere in infinitū in mouētib⁹
et motis situe in textu est dictum. ergo oportet
deuenire ad aliqd̄ qđ nō mouetur ab alio.

Arguitur In septeimo dictum est q̄
aliqd̄ mouetur ergo nihil mouetur a seipso. Di-
cendū q̄ aliqd̄ moueret a seipso potest dupliciter
intelligi. Uno mō a se p̄mo. i hīm se totum. et hīm
est impossibile. quia si idem dēt in actu et in po-
tentia respectu eiusdē. Alio mō potest intelligi q̄
aliqd̄ moueat seipm hīm p̄tem. et sic animal di-
ctetur mouere seipm quia anima mouet corp⁹. et
sic est in p̄posito. quia illud mouēs seipm de quo
arresto hic loquuntur est ipsum celum quod dicit anima-
tum p̄ assūtūtū animē nobilis. et celum mo-
uet seipm grā aie et mouet grā corporis celestis.

Arguitur Celū solū mouet ergo male
tenet qđ qđ solū mouet nō mouet. Dōm q̄ ce-
lū capiē duplē. Uno mō absolute et hīm se. et sic
celū nō mouet seipm sed celū mouet ab alia no-
bili. Sc̄do mō accipiē celū cū inclusione aie nobis.
et sic hoc totū ē mouēs seipm. Hile ē de corp⁹
animalis qđ nō mouet seipm si capiat p̄ se. i. hīm ex
clusionē aie. si mouet seipm si inclusaē anima.

Arguitur Ex istis sequit q̄ celū ēt anima
tū. p̄bat q̄ grāiū est animatorūz
q̄ moueant a seipsis. et hoc nō querit maiatis
q̄ lapis nō mouet seipso. Dōm q̄ duplē ali-
quid mouet seipm. Uno mō sic q̄ ps mouens
nest totū q̄ formale inherentēt et sic alia aialis.

1. mons p̄spat et hīm 2. p̄tēt et p̄monet alio
2. sup̄punctū p̄pate
1. mons p̄spat et hīm 2. ḡtēt et p̄monet 3. mons
2. fūtēt et mons 2. ḡtēt p̄tēt 3. ḡtēt et mons
et p̄tēt nota
1. mons p̄spat et rōpōtēt et mons dīmōtēt
2. rōpōtēt et p̄monet 3. rōpōtēt et celū go p̄monet et celū
notēt et celū go oīd mons et celū

Phisicorum.

folio. xxxij.

mouet animal. Alio modo aliquid mouet seipsum ubi mouens non habet per formalem inherenter animam sed per assistentiam et virtutem; et sic anima nobilis mouet celum et celum mouet seipsum gratia animae nobilis. Et hoc est quod aliud sic dicitur quod duplex est aliquid est animatum. Uno modo per informationem quia sibi habet animam que dat corpori et substantiam et sic celum non est animatum. Alio modo est animatum per assistentiam suam per informationem substantis mouentibus et sic celum dicitur animatum quia anima nobilis mouet ipsum celum inserviendo suam virtutem in oriente in quo residet anima nobilis. Et sic loquitur ars. de animacione celi. quod patet ex multis passibus phisi. dicit enim phis in duo decima metaphysice quod celum mouet a primo motu sicut appetit. itinere a suo appetibili ergo sequitur quod celum est appetitus et deus est appetibile eius. appetitus non est sive cognitio. ergo oparetur nomine anima cognoscientem in celo. Item secundo celum phis dicit expesse celum esse animatum. ex hoc phans quod celum habet in se sex dignitas positionis quod solum accidit animatis. et hoc idem probat plato et etiam doctores christiani virgines consentire. Quod tamen celum non sit animatum per informationem per partem autoritatem et ratione autoritatem damasceni discussus consuavit cum patre eorum dyabolo qui dicunt celum animatum. Hoc sicut probatur quod omnis anima utitur corpe propter bonum anime sicut anima rationalis jungitur corpori ut acquirat scientias et virtutes per corpus. et hinc ideo quod deteriora sunt gratia melioris modi corporis est deterioris anima. Sed ista veritate non potest esse propter boni anime ipsius certe. quod sic probatur quod in anima corporis celestis sunt due cogitationes. sive intelligere et mouere. sed propter nullam eam oparetur anima esse unam corpori per informationem. non propter mouere quod anima aliqua corpori per informationem. in minimo mouet per animam coiunctam per assistancem. et hoc ideo quod anima coiuncta corpori per informationem satigatur ad motum corporis. et ideo anima que non est coiuncta corpori per informationem potest plus mouere. Nec etiam propter intelligere quia talis anima non sumit rationem a sensibus sicut anima rationalis. Et hinc ideo quia impossibile est tale corpus habere in se sensum quia eius est corruptibile. Si autem telex recipit scientiam per corpus oparetur per corpus habebas sensum quod impossibile est in celo. Sed limquatur quod propter nullam utilitatem anima potest unum celo informatum. et ergo non unius fuit

per informationem sed solum per assistentiam.

Arguitur Moueri finis per item est comune omnibus animalibus ergo non est proprium celo. consequentia est quod quod est proprium non potest pluribus conuenire. Dicendum quod aliquis mouet finis per item intelligitur duplicitate. Uno modo generaliter finis per illa pars mouens munit totum per informationem vel assistit ei et sic moueri finis partem est ratione animalibus et celo quia pars mouens per informationem parte motu vel assistit ei. Alio modo aliquid mouetur finis per item sic per mouens assistit mobili fini. et sic moueri finis partem est proprium celo. quia anima nobilis ratione informat celum sed assistit sibi.

Arguitur Primum mouens est simpliciter immobile ergo male dicitur quod primum mouens moueat seipsum. Dicendum quod duplex est mouens primum. Aliud est quod est simpliciter primum et extra genus. et hoc est similius immobile sicut deus qui omnia mouet ab aliis hoc per mouendos. Aliud est primum mouens in genere quod est anima nobilis mouens celum. et hoc mouens potest duplicitate capi. Uno modo cum inclusione celi. et sic est primum mouens seipsum. Alio modo accipitur hoc mouens finis. et sic etiam est omnino immobile et de hoc mouetur dicetur postea in textu quod est mouens immobile.

Queritur Verum anima celi potest moueat celum vel anima animalis potius moueat animal. Dicendum quod potentia motus potest ex duobus attendi. Uno modo penes inheritancem ipsius mouentis et sic anima animalis potius mouet animal. quia anima animalis inheret animali. sed anima celi non inheret celo per informationem. Alio modo ascendit potestas genes illa que requiriatur ad motum et tunc anima celi potius mouet celum per animam animalis mouet animal. quia motus animalis est ex appetitu quem appetit mouet appetibile. ut patet tertio de anima. Sed anima celi mouet propter summum appetibile quod est ipse deus. sed anima animalis mouet alii propter singulare appetibile.

Non ergo necesse est.

Hic consequenter ostendit quod si determinatur ad aliquem mouens seipsum sicut dicitur est tunc adhuc determinetur ad aliquid mouens omnino immobile. quia pars mouentis seipsum est omnino immobilis. ex ampli gratia sicut nunc dictum est quod celum cum anima

Ottavus.

nobilis est mouens seipm iam arresto. vult phare
q; una ps mouentis seipm est imobilis. s. anima
nobilis. Circa hoc primo probat q; totum mouens
seipm no mouet seipm fin totum et hoc duabus
ratioibus. Prima est Si totū moueret et totū
moueretur tunc item moueret eo motu quo moue-
retur quia una ps mouet et illa ps mouetur. ex
go id mouet et moueretur. Secunda ratio quia tunc
item erit in actu et in potentia respectu eiusdem
quia moues fin q; huiusmodi e in actu et motu
fin q; huiusmodi est in potentia sed id est in actu
et in potentia respectu eiusdem implicat contra-
dictorem quia quod est in actu habet formam fin
quam est in actu et quod est in potentia non ha-
bet formam fin quam est in potentia.

Dicit proposito

Hic apostolus ponit illos
modo quibus operari q;
ps in nobis est mouet

Quod autem non con-
Hic arresto excludit illos motus quibus possit aliquis opinari q; ps mouens etiam moueretur hec
enim potest dupliciter considerari. Uno modo q; ps motu
moueret ptem nō mouens et ecclia reciprocus. sicut
si dicerem q; anima nobilis moueret celum. et celum
icerum moueret animam nobilem. vel sic q; illa ps
moues moueret seipm. Istos errores excludit pmo
primum quatuor rationibus. Prima stat in h
quia si sic tunc no est primū mouens. quia illud
dicere primū moues quod est apinquiūs primo im-
mobili simpliciter. Sed si quelibet ps istius mo-
uentis esset eque p; in qua primo immobili. sic no
esset aliquid istorum primū mouens. Secunda ratio
si ps moues moueratur hoc sit p; actus sicut nūc
contingit in animalibus ubi anima p; actus mo-
uetur sed quod p; accidens ē contingit no esse. ergo
contingere illa non mouet. et tunc erit ad ini-
tius aliq; immobili. Tercia ratio ē. Si moues
item moueretur ab alia p; metu tunc p; gng null
erit motus. quia cu illa ps no mouet nisi mouea-
tur et contingit ipsam no moueri. ergo etiam quan-
doz non mouet. Quarta ratio stat in hoc. Si id
moueret et moueretur fin eundem motu tunc idem
esset in actu et in potentia qd est impossibile.

Atuero ne q; primo.
Hic ostendit phs quomodo admixtum coniungatur
et vult q; no possunt coniungi p; continuationem
quia tunc uno moto etiam moueretur alterum
quia continuū est cur? motus est unus. sed habet
se admixtum p; contractū. et hoc si amba ptes ha-
beant magnitudinem tunc est contractus p; titatis
et si unus habeat p; titatū alterum no tunc est con-
tractus fin virtutē et no fin p; titatē.

mouens seipm sed una ps. qd est acta predicta.
Secunda ratio est nullū totū p; mouere seipm nisi
gratia ptes sicut pbatū est. sed ps separata a to-
to est quoddā totū. ergo non potest mouere seip-
sam. sed oportet illā ptem etiā diuidere in ptem
mouentē et motam. et sic ps illius ptes ad mihi
esset immobili vel erit processus in infinitum.

Quoniam autem mo.

Hic ostendit qud se hinc ptes mouentis seipm admixtū
vult. et primo ostendit q; sunt tunc due. sed quod ad
iniucem cōbūntur. Quia ad priū dicit q; tunc
due sunt ptes mouentis seipm scilicet ps moues tunc
que ē immobili et ps mota tunc que no est ex ne-
cessitate mouens aliquod aliud. quia si sic tunc illa
ps esset mouens seipm.

Arquitur

Celum est moues ista in
seriora et est motum ab
anima nobili. ergo ps mota est ulterius moues
Dom q; aliquā ptem etiā no mouere intelligi
tur dupliciter. Uno modo quia non mouet alia ab
eo separata. et sic est saluum. Alio modo quia non
mouet aliam ptem sibi cōiungit. et sic est venus
quia ista inferiora q; quis moueantur a celo tam
celū no est pars istorum inferiorum sicut anima nobilis
est pars teli capiendo teli cui inclusione ani-
me nobilis.

Contacta autem.

Hic ostendit phs quomodo admixtum coniungatur
et vult q; no possunt coniungi p; continuationem
quia tunc uno moto etiam moueretur alterum
quia continuū est cur? motus est unus. sed habet
se admixtum p; contactū. et hoc si amba ptes ha-
beant magnitudinem tunc est contractus p; titatis
et si unus habeat p; titatū alterum no tunc est con-
tractus fin virtutē et no fin p; titatē.

Dubitatio nē autem ha-

Hic cōsequenter phs ponit circa predicta una du-
bitationem. Ex quo enim dictum est q; mouens se-
ipm dividitur in ptem mouentē et motā. queritur
tunc si auferatur aliqua pars p; divisionē a par-
te mouentis utrum residua pars possit mouere
hinc arrestoiles q; no. quia si pars mouens di-
uidetur tunc no seruaret causē virtutem nec ea-
dem naturam quā prius habuit. q; potentia na-
turalis sequitur naturam sed subtractione aliqua
parte mouentis no manet natura ergo nec sit.

tus. quis enim viris mouendis mathematice esse dimisibilis in infinitum non est phisice.

Manifestum igitur ex.

Hic inserit conclusionem principaliter intentam sed quod nec se est ponere aliquid mouens omnino immobile sive hoc sit pars mouentis seipsum sive aliud aliud.

Quoniam autem oportet.

Hic philosophus postquam inquisivit quod est deuenientium ad unum primum mouens consequenter inquisivit conditones eius et ponit hic principaliter duas in hoc etextu scilicet quod primum mouens est perpetuum et quod est unum et primo resumit quedam que dicta sunt. et primo dicit quod non omnino mouens immobile sit perpetuum quia anima animalium sive mouentia immobilia quia per se non mouentur et tamen non sunt perpetua mouentia quia mouentur per accidens ad motum corporum. Hoc ergo mouens quod non mouetur per accidens erit omnino perpetuum sicut anima nobilis.

Manifestum est hoc.

Hic intendit probare quod dixit scilicet quod primus mouens est perpetuum exclusus primo unam rationem que non valet ad probandum illud. et in ista quicquid non generatur nec corruptitur est perpetuum. sed primus mouens non generatur nec corruptitur ergo est perpetuum. Dicit philosophus quod ista ratio secundum formam non valet eo quod multa sunt non perpetua que tamen nec generantur nec corruptuntur sicut est punctum vel albedo. quia quod per se mouetur hoc est corpus. sed punctum non est corpus nec albedo. ergo nec generatur nec corruptitur. Unde oportet addere in razone quod nec per se nec per accidens generatur nec corruptitur hoc est perpetuum.

Manifestum enim est.

Hic ponit veram rationem ad probandum propositorum et est ista motus per quem aliqua sunt et alia quae non sunt est perpetuus sed effectus perpetuus non potest esse nisi a causa perpetua. ergo etiam oportet primus mouens esse perpetuum consequentia tenet quia effectus non est diuturnus sua causa. Major patet quia generationes et corruptiones rerum perpetuantur posita perpetuitate mundi quam prius probauit. Et non potest dici quod multa mouentur per accidens sicut prima mouent se ipsa et corpora. et huiusmodi et hec et non mouent se propter locum.

etiam consequenter se habentia sint causa talis mundus infiniti. quia tunc idem esset causa sui ipsum ex quo enim ista mouentia succedunt sibi sic sunt mobilia et ista successoria mobilia sunt causa omnis motus. ergo causarent illum motum in se ipsis et ideo his positis tunc adhuc oportet ponere unam aliac causam quae esset causa illorum mobilium.

Si quidem igitur perpetue.

Hic consequenter ostendit secundam conditionem scientie quod hoc mouens proprium est unum et hoc probatur secundum rationes. quartum prima est ista. In his que sunt secundum naturam semper accipiendo est illud quod est nobilis et melius quia natura semper facit aliquid secundum quod melius est. sed melius est unum esse perpetuum mouens per multa ergo natura ordinavit unum perpetuum mouens et non multa minor patet quia peccatum est fieri per plura quod potest fieri per pauciora. Sed unum perpetuum sufficit ad omnem motum igitur nescit.

Manifestum est igitur.

Hic ponit aliam rationem que est ista motus quod sit a diversis mouentibus non est unus. sed motus qui sit a primo mouente est unus ergo non sit a pluribus mouentibus. Maior patet quia quando unum mouens corruptitur et aliud generatur tunc oportet interuenire quietem inter corruptionem primi mouentis et generationem secundi mouentis et pro illo tempore non erit motus quia non est mouens. Non est manifesta quia motus celi est unus quia circularis.

Ex quibus est sciendum.

Hic ex predictis inserit unam aliam conditionem que est ista quod primus mouens nec est mobile per se nec per accidens. Et stat ratio in hoc quicquid mouet motu semper continuo hoc nec mouetur per se nec per accidens. sed primus mouens mouet motu semper continuo ergo nec mouetur per se nec per accidens. probatur quia quod per se mouetur vel per accidens hoc fatigatur sicut patet de animalibus animalium. Sed quod fatigatur necesse est quoniamque desinet a mouendo quia per fatigandem virtus diminuitur si ergo mordax debet manere in uno statu vel in una dispositio et quod primus mouens sit omni immobile sive quod nec per se nec per accidens moueat dispositio enim inferiorum mobilium dependet ex motu celi et ergo si motus celi non manaret in

Ectamus.

lona dispositioē etiam oportet mutatōem fieri
in istis mſerioribus. et ſic non maneret vniuersi-
tum in eodem ſtatu

Non est autem scdm

Hic excludit obiectum p quā aliquid potest accidere q̄ motores orbium et planetarum ad minus mouentur p accidentis. si sic tūc nō mouentur motu sempiterno quod est falsum. quia prius minus mouens simplicitate mouens celum hoc motu et motu rapido omnes inferiores stellas cum animabus nobilibus ergo ad minus oportet esse et res animas nobiles moueri cum suis orbibus. Soluit philosophus hanc obiectum sic. d. uplis tate aliquid mouetur p accidente. Uno modo simili quia scilicet mouetur p accidente ad motum illius quod mouet vel quod ab eo mouetur. et sic anima nobilis nō mouetur p accidente sicut se. q̄ non mouetur p accidente ad motum illius corporis qd̄ talis anima mouet sicut anima hominis mouetur p accidente ad motum hominis. et sic anima nobilis nūq̄ mouetur p accidente quia nō mouetur cū corpore quod mouet. Alio modo aliquid mouetur p accidente ratione alterius scilicet ratione superioris motus. et sic etiam anime mouentes inferiores stellas mouentur p accidente quia omnes stelle simul mouentur ideo etiam motores talium simul mouentur p hoc ergo est dicendum q̄ hoc non potest moueri motu perpetuo quod moves per accidentem sicut se sed hoc potest mouere motu perpetuo quod p accidente mouetur ratione alterius superioris.

Atuero si aliquid est.

Hic cōsequenter philosophus repbat secundariū
particulam quaevis membra predicte divisionis scilicet
littera q̄ omnia nata sunt quiesce: re: scilicet probat
q̄ est aliquis motus sempiternus et hoc pro-
bat duabus rationibus quaevis prima stat in hoc
Primum motus est peritus immobile ergo mo-
tus motu perpetuo. Antecepens probat est conse-
quēria tenet quia posita causa in eadem disposi-
tione semper ponitur et effectus. sed primum motus
est immobile et infatigabilis habet semper eas
de dispositione ad mouendum. ergo mouet motus
sempiterno. Secunda ratio stat in hoc generatio-
nes et corruptiones inferiorum sunt perpetuae. et
ego oportet primum motus esse perpetuum. Cōsequēria
tenet quia perpetuus effectus semper habet causā

perpetuum. cu[m] effectus n[on] sit dignior causa. si motus cel[um] est causa generatōnis et corruptōnis in serio[n]e. ergo n[on] potest esse motus generationis et corruptōnis p[er]petuus nisi motus cel[um] sit p[er]petuus.

Arguitur Philosophus utique h̄ demonstratōne circulatiōnē

prī p̄bavit & p̄imus motor est p̄petuus ex mo-
tu iam p̄bat motū esse p̄petuum ex motore. / Di-
cendum q̄ hic nō est circulatō quia in circulatō
ne est p̄essus ab eodem ad item sed sic nō est q̄
quia p̄ius p̄bavit primū motorem esse p̄petuum
ex sempiternitate motus in cōmūni sed hic pro-
bat primū motum esse sempiternū ex p̄petuitate
motoris et sic nō est hic circulatō vel dicendū
q̄ prima demonstratiō est demonstratio quia sed
ista est demonstratio p̄ter quid.

Manifestum igitur.

Hic concludit principalem conclusionem totius
scidi tractatus scilicet q̄ ultimum membrum vi-
quintū fuit utrum quia est aliquid mouens in
mobile et est aliquis motus pretius et aliqua
quādēcī mouentur et quīcī scīt.

Queritur Utrei preter primū mouēs
seipsum sit deuenire ad ali-

quod primū mouens omnino immobile. Dicē
dū q̄ sic. Cuius ratiō est quia si est aliquid ma-
uens seipsum tunc ad minus pars illius mouen-
tis seipsum est immobilitas nō tamen similiter si
cū in animalibus ubi pars mouens etiam per
accidens mouetur sed ista pars mouentis seip-
sum scilicet celi nec mouetur p̄ se nec p̄ accidens
quia cōiungitur celo nō p̄ informatiōnem sed p̄
assistentiam. Ex quo pareat q̄ in hoc p̄cessu ph̄i
r̄e dudicite sub diſiunctiōne qz q̄ oportet ponere
aliquid mouens omnino immobile vel op̄i aliqd
esse immobile quod est pars mouentis seipsum. Et
ex hoc r̄etu nō probatur efficaciter q̄ est aliquid
mouens separatum extra genus omnino immobi-
le sed hoc efficaciter probatur in duodecimo metra
phisiice et iteo illa r̄o ibi posita ab arrestatōe sup-
plet istam ratiōnē h̄i positam ubi sic dicit q̄
mouens primū mouet se p̄ appetitum ergo oportet
est ponere aliquid alti⁹ appetibile quod ē omni-
no immobile et iōd p̄ter primū mouens est al-
iquid mouens extra genus omnino immobile q̄
semper appetibile est prius mouens q̄ appetens
et pareat tertio de anima. Apparet enī mouens im-
mobile in genē qd̄ ē aia nobilis assilati p̄mo in

Philippum. folio: xxxviiij.

Phisicorum.

folio. cxxxv.
Vit vnu olics i folo van

mobilis extra genus in causalitate quod est deus et ideo mouet celum per quod causat ista inferiora. Unde sequitur quod anima nobilis adhuc mouetur ab aliquo appetibili quod est deus.

Arguitur ^N oportet ponere mouēs omnino immobile: quia p-
mū mouēs seipm sufficit ad saluandū omne mo-
tum. Dicendū q- primū mouens seipm accipit
dupliciter. Uno mō fin se fin q- non habet ordi-
nem ad primū immobile. & sic nō mouet quia ab
lata prima causa auferriuntur omnes posteriores
et dictūe lupa. Alio mō accipit primū mouēs
seipsum fin q- subiectū tue influxu pmi immobilitas
& sic est verum q mouet omnia alia posteriores
& sic patet q tale mouens seipm nullo mō mos-
uet subiecto primo mouēte quia primū mouēs
seipsum mouet ppter aliquod appetibile quod ē
primū mouens simpliciter.

Arguit Anima nobilis intelligit se-er-
go mouet se et similiter pojet
argui de primo mouente. s. dec. Dōm q mot⁹
accipitur dupliciter. Uno modo apie pro motu
physico hū q̄ corpora mouentur dicitur sexto hu-
iis. et sic intellectus nō mouetur quia nō est cor-
pus. et sic intelligere nō est moueri. Alio mō ac-
cipitur mot⁹ generaliter p̄t se extendit ad quā-
cūq̄ opatōrem. et si intelligere est moueri. sed p̄
mo modo accipitur hic motus.

Arquit Primum mouens extra gen' ap-
plicat suam virtutē celo in mo-
uendo ipm sicut anima nobilis. Sed anima no-
bilis in mouendo celum videtur moueri p accidens
ad motum celi ergo & deus. **D**om q' nec ani-
ma nobilis nec primum mouens immobile extra ge-
nus mouetur p accidens. Est tamen ista differē-
tia in istis mouētibus quia mouens immobile ex-
tra genus nō est in circūferentia p'm mobilis s.
diffinitie sicut anima nobilis quia primum mouens
immobile extra genus est infinitum et ubiqz. et
quia anima nobilis applicet suam virtutem so-
lam ad unam ptem celi tamen quia illa ps est
continuata alijs gribus si ad motionem illius
ps sequitur motione omniū p'ciūz. et sic influus
anima nobilis semp fit in una parte celi s. in ori-
ente. Est ergo illa influentia semp in una parte
fin situm sed nō fin subiectum quia anima nobilis
semp est in oriente. et sic est in uno situ tamē
influit in aliam et aliam ptem sibi precepe suppo-
steam que partes sibi succedunt ab signo orientis.

Queritur Utrum sit uniuersus in
toto universo vel sit plus
ea orientia. Dicendum quod orientis accipitur duplis
citer. Uno modo formaliter ex parte situs quem habet
anima nobilis et sic est in uniuerso orientis quia
ille situs anime nobilis non variatur sed manet
in oriente. Alio modo accipitur orientis materia
liter ex parte priuilei celorum que sunt in tali situ et sic
est aliud et aliud orientis quia prius sibi inuenientem
succedentes non sunt et ceterum.

Arguit. Aerostiles in sua pbatione
presupponit falsum: quia pre-
supponit perpetuatem motus quod est falsum.
Dicendum q̄ non impedit q̄ quandoq; erit fal-
so inferatur veru[m] iuxta illud ex falso verum ex
vero nil nisi verum: hoc tamen verum potest in-
tis alijs modis probari sicut prius tacitū est.

Arguit Phisicus nō habet determinas-
sis. Dicendum q̄ quis sūt idem pīnus mo-
tor exēta genūs et pīma causa finē rem rāmen-
diffīcile finē formālem rātōne m̄ considerandi q̄
pīmū motor refertur ad motūm et idēo de ipso
finē q̄ huiusmodi phisicus tractat qui tractat de
ente mobili. Sed de pīma causa finē q̄ huiusmo-
di tractat metaphisicus qui determinat de ente
et de cū usis entis. Unde patet q̄ metaphisicus
tractat de pīmo motore sūi rātōne prime cause
et non sub rātōne pīmi motōris.

Tuero aliud facie
Postquam philosophus in priori tractatu probauit
quod est aliquid primū mouens immobile perpetuum
et unū et quod primus motus est proutius nūc
in hoc tertio tractatu et in sequenti vult determinare
quis sit primus motus. et hoc in isto tracta-
tu et quale sit primū mouens in sequenti tracta-
tu. primo ergo proponit intentum. secundo exequit
positum Dicens primo quod oportet considerare
utrum sit aliquis motus quem contingit esse insi-
stitutum et continuum. et quia talis motus est semper
interius tantum a mouente immobili factus. ideo
est necessario primus quia ante sempiternum in
al est.

Tribus autem existē.
Hic exequitur p̄positum & primo p̄bat q̄ mot̄
localis sit primus scđo p̄bat q̄s moꝝ localis sit
iam p̄mū q̄ p̄bat tūl̄ tōl̄ lōmo p̄ literates

¶ ffectu[m] p[ro]p[ri]etatis i[n]stanci[us] et deinde [t]otu[m] mons ut sp[iritu]l[er]e formis v[er]o sp[iritu]l[er]e loco
¶ mutu[us] 2 de negatu[m] & affirmatu[m] sicut de affirmatu[m] & negatu[m] ¶ Si motu 2 de affirmatu[m] & affirmatu[m] & genere & corruptio n[on] ut motu 2 mutabatur
¶ vnu[m] de x[er]o adirete > post annula[m] confitentia est 1482 go al[leluia] ¶ quod n[on] quid

Octauis Crispin' aliquid esse hunc 20 apc

motuum. Secundo per distinctionem prioris et posterioris. Tertio ex ordine mouentium et mobilium. Circa primum ponit duas rationes. prima stat in hoc probatum est prius quod alijs motus est sempiternus ergo est alijs motus primus. Sed talis motus non potest esse augmentatio quia augmentatio presupponit alterationem cui oporteat prius alimentum alterari in aliquo iungitur alio alteratio atque presupponit motum localem et si alterans semper fuisset eque ipsum quoniam alterato tunc semper fuisset facta alteratio si ergo fiat alteratio de nouo oportet quod de nouo iungatur alteratum alteranti. hoc atque per motum localem ergo ille motus est primus.

Sed ponit secundum eos Amplius omnium pas-
titus fit per motum localis ergo motus localis est prius al-
terator consequentia praeceps quod alteratio fit secundum qua-
litates sensibiles secundum opinione antiquorum princi-
pia omnium qualitatium sunt caritas et dexteritas. Si
caritas et dexteritas sunt per motum localis quod in eis
factio est motus ad maiorem locum in renovatione est
motus ad minorem locum sicut quod augetur accipit
maiorem locum per illud cuod diminuitur.

Arguitur Prins dictū ē de vasio q
tarefactio et cōdensatio sūt
sine motu s. locali ergo male s̄t hic q̄ fūnt cum
motu locali. **D**om q̄ tarefactio et cōdensatio
accipitūre duplē. Uno mō put sūt in corpib⁹
actu p̄eexistētib⁹ sicut farina cōdensat aquā
et sic semp sūt per motum localēm q̄ oportet fa
rinā localē moueri ad locum aq. et sic loquuntur hie
phys q̄ loquuntur sicut amīq̄ q̄ dicitur q̄ cōditas sie
et p̄ cōgregatēm corpor⁹ et rariitas per segregat
ēm corpor⁹. Alio mō accipitūre tarefacto et cō
densatio sūt q̄ absolute se tenēt ex p̄te materie
et sic p̄m fieri y solū motū alteratōis ut in aq
calefacta q̄ sit para y Islam alteratōem.

Amplius et hoc cōsi-

Hic pbat id est. p motus localis est primus. distingues modos prius et posterioris. et vult qd aliquod si prius alto triplo qd tu nunc sufficit. Uno mo ille est prius quo non erit alia. s. illud sine alijs. s. a qd non erit nisi sed iuncta. et sic. al est prius hoc. Secundo modo aliquod si prius tpe qd tunc illud si prius qd est remotius a pnti nunc. Tercio modo aliquid dicitur prius s. substantiam sive in perfectione sicut actus est prior potentiae

et perfectum est plus imperfecto.

Quare quoniā mo- *huiusmodi*

Hic pbat q̄ motus localis ē prior sūm oēs istos. *scilicet off*
mōs prioris. et primo sūm primū modū. et hoc sic
Illiud est p̄ius primo mō a quo nō queritur sub-
sistendi ḡutia. Sed sic est d̄ motu locali. q̄ bene
sequit̄ si alteratō est tunc motus localis est. et ite-
rum. si augmentatio est motus localis est. sed
nō eccl̄ēta si motus localis est alteratō est q̄ la-
pis potest moueri localit̄ absq̄ hoc q̄ alteretur
v̄l augmentetur.

Adhuc etiā tempore. *Si p̄bat q̄*
Hic p̄bat q̄ motus localis sit p̄o: alijs motib⁹
temp⁹ et hoc sic. Omne p̄etuū est prius tpe nō p̄o: alijs
p̄etuū sed motus localis est p̄etuū et papue
motus teli-ergo est prior tpe alijs motibus. Ma
ior patet quia p̄etuū habet in se omni tps ergo
est prius quoctig non perpetuo. Minor patet q̄
motus localis circularis potest etiam cotinueri
in magnitudine finita sicut in sexto dictu⁹ est et
nullus alijs motus.

Sed in uno quidem

Hic cōsequenter excludit quādam obiectōnem que
est · motus localis videtur esse posterior in tempore
sicut patet in animalib⁹ que p̄mo generantur de
inde augmentantur et tertio alterantur in humo
ribus et ultim⁹ mouent localiter. Hūdīt p̄hs q̄
q̄ motus localis et motus generatōis in uno
subjecto concurrent tūt motus generatōis et alijs
motus precedunt motum localem ut dictum ē in
animalibus. H̄o quādo in diuersis separatim
reperiuntur tunc motus localis est pror alijs
motibus sicut patet in celo in quo non concurrent
generatio quia est factum p̄ creationem et sic in
illo motus localis precedit omnes alios motus
quia ille motus est causa omnū aliorum motu
rum.

Omnino at videtur. *Geoffrey*
Hic probat tertium scilicet q^{uod} motus localis est *est postea*
prior omnibus aliis perfectio et hoc duab^{us} pim^{is} *fortior*
virtualibus rationibus quartum primo habet in se
virtualiter duas prius illud quod est posterioris
generatione est prius plecto. si motus localis ē
posterior generatio g^o est post plecto maior p^t
q^{uod} in naturali generatione sit pressus ab imperfecto

Phisicorum.

folio. xxxvi.

Principio ad pfectum minor patet qd genita prius generatur ante qd localiter moueatur sicut dictum est de animalibz animal em solu incipit motu locali post qd pfectum est. Hoc sic illud est pfectus quod repertus in pfectioribus si motus localis est peritur in pfectioribus ergo ille motus est pfectio. Maior patet qd pfectio et pfectibile debent proportionari vbi est ergo alterius pfectibile ibi est alterius pfectio. Minor pte qd solum motus localis reputatur in animalibz pfectis qd animalia impfecta sunt immobilia.

Arguitur Prima intelligentia est pfectio generatōne et tamē non est impfectissima sed pfectissima. Dicendum pfectio intelligentia est bene pte et creatōne sed nō generatōne qd non generatur sed creaturā. In illis ergo que accipiuntur pfectōne dicitur est qd illa qd sunt priora generatōne sunt impfectiora.

Et quia ne quaquam. Hic tangitur scđa rō principalis que stat in h. ille motus est pfectio qui minus remouet a mobili sed motus local est hinc ergo rō. Maior patet qd remouet sōime significat impfectōnem. Minor patet qd motus local solum remouet vbi sed vbi nō pertinet ad substantiam rei et ideo per motū localem nihil abicitur quod spectat ad substantiam mobilis p dimitūnōnem autem remouetur pfectitas que outur ex natura rei qd ex materia et alteratōnem remouetur qualitas que etiā outur ex natura rei qd ex forma sed p motū localē nihil abicitur qd est ex natura rei.

Maxime at manifest. Hic probat tertio qd motus local est prius. ex pfectio mouentū et mobilū et stat rāto in hoc modo motū sumitur ex ordine mobilū qd prima subiecto habent prima accidentia sed mobile qd mouetur motu locali solum sc̄ celum est primū in mobiliis ergo etiam motus local est primus.

Querit Utrum motus local sit primus motū. Dicendum qd sic. Cuius rāto est qd omnes alii motus ad minus presupponunt unū motū localē sc̄ celū qd sine tali motu nō est aliquis alius motus possibilis.

Arguitur Generatō est prior motu locali. Dicendum qd motus local et generatōnis possunt dupliciter comparari. Uno modo ad illud in quo sunt inueniuntur.

dur. et sic motus generatōnis est prior tempore. Examen motus local est pfectione prior qd est vltius generatōne et rāto illius est qd oportet rex prius generari ante qd moueatur localiter. Alio modo compantur in diuersis et in universali et sic motus localis est simpliciter prius. unde absclute dicendum est qd motus localis est prior omnibus alijs motibus qd alij motus presupponunt motū localē ipsius celi. cum ergo causa sit pfectio si motus localis est simpliciter prior omnibus alijs motibus. Et causa illius est qd celum est ingenerabile et ideo in ipso non possunt esse tere generatio et motus localis.

Arguitur Motus generatōnis est pfectior motu locali cuius tñ opositum dicendum est. probatur qd motus habet suam pfectōm et termino suo ad quem sed ētiam generatōnis est pfectio sc̄ forma substancialis qd ētiam motus localis qd est vbi. Dicendum qd est duplex pfectio motus quodam est pfectio interior et illa sumit pfectōnem ad terminos qui sunt eiusdem entitatis cu motibus. et sic motus generatōnis est pfectio motu locali et ista pfectōm attēdit locutus. et iō in postpositamētis motus generatōnis ponit an motū localē. Alia est pfectio in motu exteriorē qd sumit pfectōnem ad motus et mobile et istam pfectōm attēdit phisicus. et sic motus localis est pfectio qd est pfectōnis mouētis sc̄ anime nobilis que est insatigabilis. et etiā hī pfectus mobile qd est celū qd est incorruptibile.

Arguitur Posteriora via generatio nis nō sunt pfectōra ergo pfectō est invalida. Ans probatur quia senectus est posterior via generatōnis et tñ nō ē pfectio. Dicendum est duplicitē primo qd senectus nō ē vltius in generatōne sed potius ultimus in corruptione. Cuius rāto est quia sicut aristotilem in fine de generatōne in rebus generabilibus equale est tempus generatōnis et corruptionis est ergo in animalibz unū et prius generatōnis et ultimum illius est pfectissimum. et hoc tempus fortassis est in trigesimo anno iuxta psalmistā qd dicit qd numerus annorum ipsorum in iphis septuaginta et si autem in potestaribz id est in hominē complegiombris octuaginta et sic hoc tempus est in trigesimo anno aut qdagesimo anno et tempus sequens ē tempus corruptōis qd tunc alij delinat a pfectōde natura usq ad finem. Senectus ergo aduenit in fine circa tempus corruptionis. Secundo dicendum.

Primo. Dicendum.

Secundo. Dicendum.

Ottavius.

¶ sicut dicitur decimo metaphysice qd duplex est pectio. Una est pfectio in bono. alia est pfectio in malo. sicut alijs dicitur pfectio vel latro eius est disendit qd quis senec non est alij qd pfectum in bono est in alijs pfectum in malo.

Arquitur Generatio inferiorum est in finis celi. Sed finis est pfectio ex his que sunt ad finem. ergo motus istorum inferiorum est pfectio et motus celi. Dicitur qd est duplex finis motus celi. Unus est finis primus qui est nouus apud prius et est generatio istorum inferiorum et talem finem non oportet esse pfectiorum illis qd sunt ad finem. Alius est finis ultimus et est assimilatio ad deum sine aperte numeri electorum et talem finem non nouecunt prius et ille finis est melius his qd sunt ad finem et ex illo fine ultimo potest summa ratio quare quandoqz motus celi definit esse. qd enim numerus electorum completus

Arquitur In isto libro phisicon determinat de motu in circulo ergo male descendit ad unum specialem motum scilicet localiter.

Dicitur qd est duplex species alicuius. Una est que universaliter includit totum genus. et cum scientia tractans de genere potest descendere ad talem speciem et talis species est motus localis inter species motus. qd motus et motus localis sunt eiusdem coitatis. qd omnis qd non potest moueri localiter non potest alio modo moueri. Alius est species que non includit virtus litterarum generis sicut est motus generatorm qd non omne qd invenitur generatur et a tali non licet descendere in scientia tractante de genere ad species. Sic enim aristoteles ostendit duodecimo metaphysice ad determinandum de substantia qd est principalis species enī quodammodo virtualiter in se continens accidens. sic etiam in libro de generatione descendit prius ad generationem elementorum quibus in universitate determinant de generatione in illo libro.

Queritur Quis motus in motu localiter sit prior. Dicitur qd motus localis circularis est prior. pbatur quia ille motus localis est prior qui est regulatior et perfectior. et quo alij motus regulantur et qd est prior et pfectus. sed motus circularis est solum regularis. et ipso alij motus mensuratur et est unius et perpetuus sicut patet in textu. ergo ille est prior alij motibus.

Arquitur Ordo motuum attenditur finis ordinem magnitudinis nū ut patet primo celi. sed linea recta est prior linea.

circulari. ergo motus rectus est prior motu circulari minor patet quia linea recta est simplex et linea circularis est composta ex circulo et ex centro quia habet ordinem ad centrum circa quod summae consistit eius. Dicendum qd linea circularis accipitur duplē. Uno modo summa se et absolute et sic non est composta ex circulo et cōuenienter quia linea circularis est simplex ut patet primo celi. Alio modo accipitur linea circularis per compatitionem ad centrum et tunc in ipsa significatur circumferentia et peripheria quia illa pars que respicit centrum est concava et qd respicit peripheriam est convexa. sed non accipiuntur circumferentia et peripheria in linea circulari nisi quia ad nos in signum cuius hoc quod est circumferentia fieri peripheria linea enim per una rectitudinem habet conuenientem et per oppositam habet circumferentiam ut patet de sua flexibili.

Arquitur Totum est prius partibus sed motus et actus sit summa et motus circularis summa partes. quia celi non mouetur totaliter sed summa partes. sed ista in superiora que mouentur recte mouentur summa totum ergo motus rectus est ante motum circularium. Dicendum qd non est simile de toto et de parte et de motu totius et prius. quia quis totius sit ante prius via pfectiorum tamen motus totius non est ante motum qui sit summa prius. quia motus summa prius se habet ut actus in ordine ad motum qui sit summa totum. et hoc ideo est quia quanto aliquid minus habet et mutabilitate tanto minorem habet de potentia et plus de actu. cum ergo motus summa partes habet minorem de mutabilitate ergo habet plus de actu. et sic ex illa ratione motus qui est summa partes precedit motum rectum qui est summa totum.

Quid est in motu.

Postquam ostendit qd motus localis est primus motus. hic consequenter vult ostendere quis sit ille primus motus localis et quia necesse est illius motum esse perpetuum et continuus ostendit quis motus possit esse continuus. et tunc ostendit qd nulla mutatio potest esse perennia nisi circularis ibi. Ex autem contingit Primo igitur preponit qd hic meenit salicet qd nullus motus potest esse continuus perpetuus et perfectus prout motum localem. et hoc sic probat. Nullus motus inter contraria potest esse perpetuus. Sed omnis motus perpetuus motum localem est inter contraria. ergo

nullus motus preter localem potest esse ppetu⁹ consequentia tenet in celarent. Maior probatur q̄ q̄ motus est inter contraria sūt est semp̄ quies sub altero contrarij ex quo contraria adiuicem remunari nō possunt. sicut dicitur q̄nto hui⁹ exē pli grata q̄n aliquid mouetur de nigro in albus tūc est quies in albo. q̄ nō possunt adiuicere contraria motus alterfactōis et m̄grefactōis. Minor patet quia omnis motus preter motum localē habet terminū ad quem contrariū termino a quo sed motus localis precipue circularis p̄t ē ab eodem ad idem ergo ille potest semp̄ remunari.

Similiter autē et in.

Hic ostendit q̄ idem est in mutationib⁹ quod dictum est in motibus. s. q̄ oportet etiam invenire quietē inter duas contrarias mutationes. quia inter duas contrarias generatōes eiusdem s̄bie si necesse est interuenire ep̄us mediū in quo res tollipatur. et circa hoc excluduntur tres obiectōes. prima est q̄ termini generatōis non sūt contrarij cū contraria sint termini positioni. sed unus termin⁹ generatōis est nō ens. sc̄ terminus a q̄ vult ergo arresto. q̄ quis termin⁹ non sūt appie contrarij. sufficie in q̄ sint p̄tuitive oppositi. Secunda obiectio est quia ratio principalis predicit nō videtur concordare mutationē. q̄ illud q̄d non mouetur nō quiescit cū solum quies opponat motui sed q̄d mutatur non mouetur. hincidit p̄s q̄ quis cessatio a mutatione nō vocetur quies vocatur in immutatio. et hoc sufficie. Tercia obiectio est. Si motus inter contraria essent contrarij tunc motus contrariaretur motui et etiā motus contrariaretur quieti. et sic vni cēnt multa contraria. Hoc dicit q̄ motus opponitur motui simpliciter. i. contrarie sed motus opponitur quieti quodāmodo contrarie scilicet priuatiue.

Amplius in generati

Hic ostendit quid impossibile est q̄ due opposite mutationes sibi inuenient succedant nisi mediet temp⁹ quod sic probatur q̄ si illud quod generatur statim corrigetur. tunc generatio esset frusta. quia res generatur ut sit. si igitur res statim genita corripectetur. si talis res frusta esset genita. sed ipso sibile ē aliqd esse frusta in re natura. quia de natura nihil faciūt frusta.

Quā autem contingit

Hic sequenter arresto ostendit q̄ nulla loci mutatio p̄t esse continua aut ppetua nisi circularis. et hoc probat p̄mo demonstratiue. Secundum lope ibi. cōficiūt nō videbo inveniendo remunari ut tres dubitatiōes ibi unde et dubitabit. Circa pri tuba sunt vna res p̄t dicit p̄tēs sūmū ergo dicte q̄ si aliq̄s motus sit ppetu⁹. s. loalis. Vnde ille motus ē circularis vel rectus vel cōpositus ex vtrisq; si ergo motus circularis et rectus nō sūt ppetu⁹ vel cōtinui. ergo nec cōpositus ex his. Ideo dicit p̄s q̄ motus cōpositus est relinquitus. restat ergo solli⁹ probare q̄ motus rectus nō est ppetu⁹. et hoc probat sic. q̄ si sic tūc fieret p̄ magnitudinem finitam vel infinitā non sūg magitudinem infinitā. quia talis magnitudo nō est ut patet ēcio huius. si ergo ē sup magnitudinem finitam tūc nō potest esse motus ppetu⁹ nisi p̄ reflexionē. sed motus reflexōis nō est vnu⁹ cum p̄ori motu. ergo nō est aliq̄s motus rectus ppetu⁹. minor⁹ probat duabus rationib⁹. s. q̄ motus reflexōis nō est vnu⁹ cū motu directo. quia tū prima stat in hoc. Illa que dñm s̄m sp̄em non faciūt aliquod vnu⁹ continuū. sed motus reflexōis differt a motu principali sc̄ recto s̄m sp̄em ergo nō est vnu⁹ cū principali motu. Maior probatur quia vnitatis specifica est vnitatis nature. si qui dñit natura simpliciter dñit. Minor probatur quia motus rectus et reflexus habent terminos specificē distinctos ergo sunt specificē distincti. si ut patet de motu sursum et deorsum p̄ eāde linea. Et iterum illi motus sūt contrarij. ergo dñit specificē. et q̄ hoc posset aliq̄s negare. s. q̄ illi motus sūt contrarij. ideo probat hoc arresto. sic. quecumq; mutuo se impediunt habent contrarietate adiuicē sed motus rectus et reflexus se mutuo impediunt si fiant p̄ idem spaciū. ergo nō possunt esse vnu⁹ motus sed contrarij motus.

Quāt necesse est sta.

Hic potest secundam rationem et stat in hoc impossibile est aliq̄d mobile in eodem instanti accedere ad aliquem terminū et recedere ab eodem. sed per motum directum mobile accedit ad aliquem terminū a quo recedit p̄ motum reflexū. ergo nō sūnt in uno instanti sed in diuersis. Sed in duabus instantiis semper est dato tempus mediū. ut patet sexto huius. ergo mediat quies inter primū motum et secundū. sed ubi est quies media ibi non est vnu⁹ motus ergo non est vnu⁹ motus datus et reflexus. Maior principalis rationis probatur.

Ottavio.

ter quia alias duo contradicitoria essent simili ne
ta. qd accedit ad aliquem terminum nonum
est nec fuit in illo termino. Et quod recedit ab ali
quo termino hoc est vel fuit in eo. et hoc est quod
dicit phis in textu qd qm mobile utitur uno pun
cto signato in spacio ut duobus in actu tunc ne
neste est in tenuem quietem. sic aut sit quando
vnus punctum est terminus motus directi et idem punc
tum est principium motus reflexi.

Vnde et ad dubitatio

Hic solvit philosophos tres dubitationes. prima est
ista ponantur duo spacia equalia. et signent punc
ta in medio cuilibet spaciis. sint duo mobilia
eque velocia quorum unum adueniat medio unum. pa
cij et continuo moueat ad finem quando alterum
recedit a medio illius spaciis tunc queratur quid il
lorum tunc peringeret terminum spaciis. Et est dicere
dum qd simul venit ad terminum et ratio est qd
scdm mobile quod aduenit ad medium spaciis duis
alterum recedit a medio spaciis non utrum medio
fm actum sed solum fm potentiam. et ideo si il
lud scdm mobile remens ad medium iterum accede
ret ad principium spaciis quo exiit tunc tardius
veniret ad principium illius spaciis qd alterum ad
finem eiusdem quia tunc utitur scdm mobile uno
puncto in spacio ut duobus in actu.

At vero non olim di-

Hic consequenter ponit secundam dubitationem que
fuit ipsi zeno qui sic arguerat omne qd mo
vitur localiter prius pertransit medium ante qd p
uenit ad terminum. sed in medio sunt infinitae para
tes spaciis. ergo nungq contingit spaciis pertransiri
et sic nungq potest mobile puenire ad terminum mo
tus. Circa istam dubitationem phis resumit solu
tione prius positam in sexto ubi dictum fuit qd
omne spaciis in motu locali est in finitum fm p
tes. et ideo pertransitur tempore infinito. quia tale
tempus etiam habet partes infinitas quia est co
tinuum sicut spaciis. Sed dicit phis qd ista solutio
est solum ad hominem et obviat interroganti. sed
non satisfacit de dubitatione.

S; verum dicendum

Hic ponit veram solutionem et vult qd quis in
spacio continuo sint infinita media in potentia
non tamen in actu. sed ipsius mobile non utitur
illis punctis in continuo existentibus nisi fm pres

actuales et ille sunt finiti. Hic etiam dicendum
est qd non oportet omnia puncta signari in spaciis
fm actum. sed quedam signatur in actu sicut
in motu reflexi. quedam fm potentia; sicut
quando non est motus reflexi sed unus con
tinuus motus.

Manifestum autem est

Hic ponit tertiam dubitationem que sic inadie
quia em dictum est qd est idem punctum fm po
tentia in omni motu quod est finis preteriti et
interventus futuri. Similiter potest dici de tempore qd
est idem nunc qd est principium futuri et finis prete
riti. cum ergo generatio fiat in aliquo instante. et
in eodem instanti sit corruptio. sequitur qd aliqd
simil est et non est. Hoc est arrestotiles qd quis sit
idem nunc in substantia differt tamen ratione. qd
aliter comparatur hoc nunc ad illud qd corruptum
et ad illud qd generatur. quia hoc nunc se tenet cum
posteriori passione. illud nunc tenet se cum illo
quod generatur. Exempli gratia si in instanti se
men corruptum et homo generetur tunc debet sie
ri denominatio fm ultimam formam scz formam hu
manam que generatur et non fm formam seminis
quod semen corruptum. Est ergo proposito sic ex
ponenda homo generatur. homo iam est et in
mediate ante hoc non fuit.

Si autem quod erat.

Hic est corollarium ex positione. s. qd tempus non dividitur
in indivisionibilia tempora. qd si ponere tempora indivi
sibilia tunc in eodem tempore aliqd fieret et factum esset
sed hoc est falsum. qd res sit per totum tempore et per ultimo
illius temporis est facta. sicut nunc patitur in expositione
inceptionis in mutationibus que mutationes
exponuntur per primum instantem esse. exempli gratiae
homo iam est et ante hoc per totum tempus
non fuit sed fuit semen.

Rationabiliter autem.

Hic ostendit idem quod dictum est rationibus solidis et
loqui. s. qd motus reflexus non est continuus et di
citur rationes loqui. qd procedit ex quibusdam propri
etatis rationibus in hoc enim casus fundantur qd co
traire non possunt esse in eodem. primo ergo ar
guit de motu locali. Secundo de aliis. Circa prius
ponit duas rationes. quarum prima stat in hoc. Si
motus localis reflexus esset unus cum motu dire
cto tunc sequeretur qd idem simul moueretur contraire

motibus quia moueretur simul motu recto et reflexo qui sunt contrarii quia sunt ex contrariis terminis. Quia autem simul moueretur illis motibus pareret quia omne mobile mouit illo motu cuius terminum continuo acquirit si ergo quod mouet motu directo continuo acquirit terminum motus reflexi qui est unus motus ergo mouetur simul contra ius motibus. Hoc sequeretur et aliquid moueretur ab illo termino in quo nūc fuit quod est impossibile. Sequela pareret quia hoc dicta illud quod mouetur motu directo etiam mouetur motu reflexo quia fuit continuo motus ut supponitur ab adversario. Sed motus reflexus est terminus motus directi si in illo termino nūc fuit mobile motus directi et tamen dicitur ab illo moueri cum continuo moueat hoc aduersarium a termino a quo motus reflexus ergo mobile invenitur ab illo in quo nūc fuit.

Amplius autem et.

Hic probat idem de alijs motibus et ponit tres rationes. prima est. gratia non possunt unum inesse sed motus directus et reflexus sunt contrarii ergo non possunt unum inesse. Secunda ratio si motus directus et reflexus sunt unum motus ergo aliquid simul generatur et corruptitur quia generatio est a non esse ad esse corruptio vero ab esse ad non esse ergo motus corruptio se habet opposito modo ad motum generacionis. Tercia ratio ad unitatem motus non sufficit unitas temporis sed etiam requiri unitas speciei terminorum sed illi termini non sunt unitas speciei in motu directo et reflexo ergo non sunt unum motus.

Queritur Utrum nec sit omne mobile in punto reflexionis que esset. Dicendum quod sic. Cuius ratio est quod reflexio est redditus ab illo punto ad quod primo fuit accessus per eandem viam et hoc eundem situm. Sed infra accessum et recessum oportet interuenire quietem quia sunt motus hoc secundum dantes qui ordinariem continuari non possunt et dictum est in disquisitione reflexionis notanter per eandem viam quia in motu circulati sit redditus ad eundem punctum sed non per eandem viam sed per semicirculum et ergo non est reflexio et ideo non potest motus perfecte circulatus fieri per eandem viam quia tunc est motus reflexionis.

Arguitur Saba pietra in occursum lapidis molaris carentis reflectetur sine quiete. Vel oportet dicere quod talis saba sustentaret lapidem molarem quod est im-

possibile. Dicendum est duplum. Primo quod duplex est reflexio aliquius corporis quedam est per se quando scilicet corpus habet reflexionem gratia sui ipsum et non gratia alterius sicut lapis pietrus et cor purum et lapis sicut suum reflectetur gratia sui et non gratia alterius corporis aduentus et in tali reflexione necessaria est interuenire quietem. Altera est reflexio que fit propter aliquid aliud mobile quod facit alterum edire motu reflexionis et sic procedit argumentum quia saba pietra in occursum lapidis descendit propter lapidem carentem in tali ergo reflexionis motu non est necessaria interuenire quietem nec tamen ille motus est unus quia est duorum mobilium quia primus motus est corporis pietri et secundus motus est lapidis carentis transversus secundum mobile pietrum. Secundo potest dici quod in casu posito etiam interuenit quietes nec oportet ex hoc solum sustentare molarem quia antequam tangit molarem saba quiescit et hoc pareret quia factum effectum realem carentem lapide non si est sagitta acuta. Videntur tamen in hoc omnia esse quod saba quiescit antequam tangit lapidem molarem quia non potest propter magnum impetum circa arcem pertingere ad molarem. Sed sagitta emissa ab arcu quiescit postquam tangit molarem si sit acuta et hoc ideo quia mouetur ab arcu cum magna violentia. Sed si sit late tunc etiam quiescit sicut saba antequam peruenit ad lapidem carentem propter aerem collectum.

Arquitur Pila pietra ad parietem resiliens per motum reflexoris et non non quiescit quia quietes eius non percipit. Unde quod non quiescat in pariete et ad argumentum dicendum quod non oportet omnem tempus esse perceptibile a nobis et hoc manifeste patet per Gil. por. qui dividit tempus in simplex et compostum. dices quod tempus simplex est imperceptibile a nobis. Quod enim pila aliquo tempore quiescit probat butidanus quia facit effectum realem. quod si pila sit maculata tunc etiam macular pietram ad quem percipitur.

Arguitur Lapis pietrus suum non videtur quiescere ante redditum quia non est causa quietis lapidis sic pietri sursum. Dicendum quod non est aliqua causa et quod arguitur vel ergo illa causa est percipiens vel natura pietri non

Ottawis.

p̄tiens quia p̄tiens mouet sursum nec natu
ra pieti quia illa mouet deorsum. Dōm q̄ nec p̄
tiens est cā quietis nec naturae pieti sed adēq
tio virtutū s̄ ipsius p̄tientis & nature projecti
Unde graue pectum sursum habet se in triplici
dispositō. primo s̄m q̄ dñatur virtus pietina
super naturam pieti et sic in eo est motus sur
sum. Secō q̄ cessat illa virtus p̄tientis supra
naturam pieti. nec tamen pectum pfecte acce
pit conditionem sue p̄tie nature. & sic est q̄s lapi
bis sursum. q̄ nec excedit virtus p̄tientis lapi
dem nec adhuc lapis accepit conditionem sue na
ture p̄tie et sic nec est motus deorsum nec sursum.
Tercio q̄ natura lapidis vnicū virtutem p̄
tientis & sic est motus deorsum s̄m naturā lapi
dis. Ex istis ergo patet q̄ aequalitatem virtutum
s̄z ipsius p̄tientis et pieti est cā quietis sursum

Arguit Si musica ascenderet lanceā re
tūcā uesperam tūc viceret q̄ sit refle
xio motus sine quiete. patet q̄ musica ascēdit lā
ceam et ante q̄ remitt ad finē reflectitur in mo
tu p̄ter motum lanceā. Dōm q̄ talis nō est
motus reflexionis. q̄ ad motum reflexionis re
tūcū q̄ fiat redditus p̄ idē spaciū a quo fuit ex
tus sed musica nō revertitur p̄ idē spaciū h̄no
ascendit aliam p̄tem spaciū et eo etiam nō est
onus motus. q̄ h̄nis musica semp̄ dicas ascen
de hoc tū nō sit s̄m eūdem situm q̄ spaciū s̄lanc
ea est mutatum ad oppositū situm quia lanceā
est retusa.

Qui autem ē in circu.
Postq̄ ph̄s ostendit q̄ nullus motus preter motus
localē circularē p̄tē cōtinuus. Hic oīt p̄mo q̄ ille
motus circularis potest ēē cōtinuus & p̄petuus
scđo q̄ est primus p̄mū primo pbat p̄ ratōnes
appias. scđo p̄ ratōnes loycas. Circa primū po
nit duas ratōnes quās prima est. Illud est pos
sibile ad quod nullū sequitur impossibile. Sed si
ponas motus circularis cōtinuus & p̄petuus nul
lam sequit̄ impossibile. pbat q̄ motus circula
ris qui est ex aliq̄ termino nō contrariat motui
qui est ad illū terminū sicut in motu recto. et hoc
ideo ē q̄ in motu circulari sit pcessus ab uno ter
mino ad eūdem terminū p̄ aliam viam. s̄ in mo
tu recto nō potest fieri regressus a termino a q̄
fuit exitus nisi p̄ eādem viā. et ergo ibi est con
trarietas et ideo nō potest esse motus cōtinuus.
Hēcā ratō stat in hoc q̄ motus qui sunt contraria

tū nō possunt p̄petue continuari. q̄ cōtraria nō
cōtinuantur cū dñante s̄p̄ sed motus recti sunt
cōtraria nō autem circulares qui sūr ab eō ad
item. ergo solū motus circularis p̄tē cōtinuus
et p̄petuus.

Manifestum igit̄ ex.

Hic ostendit ex eadem rōne q̄ in nullo alio genere
motus p̄tē motus cōtinuus. q̄ in omnib̄ alijs
preter motum circularē oportet esse pcessus de cō
trario in contrariū si dabant motus p̄petuari
et in tali pcessu oportet m̄uenire quietem ut p̄
us pbatum ē. Ex quo cōcludit q̄ antiqui natu
raliter loquens male dixerint omnia mobilia sem
p̄ moueri. q̄ dixerūt q̄ omnia semp̄ generantur
et corripuntur et q̄ omnia semp̄ alterant. sed h̄
est simpliciter falsum ut pbatum ē. q̄ nō conti
git aliquem motū esse semp̄iterū et ppetuū pre
ter motum circularē.

Qualem motus cir

Hic pbat aliam pculam. i. q̄ motus circularis
sit p̄mū. Quis prima rō stat in hoc quia oīs mo
tus vel est circularis recto vel ppositus ex utriq̄
sed manifestū est q̄ motus circularis est p̄p̄o
posito. q̄ simplex ē p̄mū pposito. Q̄ at circularis
sit prior recto. sit pbat q̄ omni pfectum est p̄us
imperfecto. sed motus circularis ē pfectus motus
autē rectus imperfectus. ergo motus circularis ē p̄
or recto. minor patet q̄ hoc est pfectum cui non
potest fieri additio. sed circulo nō p̄tē fieri addi
tio ergo nec motui circulari. sed linea recte p̄tē si
ti additio etiam manente linea.

Amplius prius est.

Hic manifestat scđam rōm et stat in hoc ppetu
um est prius nō ppetuus. q̄ ppetuū includit om
ne rōp̄ sed motus circularis p̄tē ppetuus et
nullus alijs motus ergo r̄k̄ minor p̄tē q̄ supia
lineam rectā nō potest ēē motus ppetuū nisi sit li
nea infinita que nō repetitur.

Rationabiliter autē.

Hic pbat utraq̄ pculam p̄ ratōes logicales
q̄ motus circularis sit cōtinuus et p̄mū. et po
nit tres rōes quās prima principalis pbat de cō
tinuitate. alie vero de p̄mitate. Prima rō stat
in hoc ille motus est semp̄ cōtinuus qui nūq̄ ē in
principio vel in fine. q̄ continuitas impeditur et

termino cum in termino motus non sit motus. sed motus circularis nunc est in principio vel in fini minor patur quod non est maior ratione quam unum punctum signatum in circulo sit principium quam alterum et sic quodlibet punctum signatum in circulo potest inducere esse principium et simus motus cum omnia puncta circumsentientia equaliter distent a centro. Et ex hoc elicitur ars: quod celum quodammodo mouet semper et quodammodo semper quiescat. quod quiescat enim totum et mouet enim per se. et ergo ponitur ista autoritas in textu. Ceterum quiescat totus et mouetur omne capiendo totum cathegorem.

Arquitur. In motu circulari est primum principium et simus. ergo male dicitur hic quod nec habet principium nec finem. Ans probatur quod omnibus est principium motus celestis et ceteris est eius simus. Unde quod motus circularis potest capi dupliciter. Uno modo sum se. et sic in motu circulari nec est principium nec medium nec simus quia quilibet punctum in magnitudine circulari potest inducere et se principium vel simus. cum omnes per se simul mouantur. Alio modo accipit sum ordinem ad influentiam ipsius mouentis. anima nobilis et sic in celo est principium motus. et hoc ideo quia anima nobilis est diffinitive in loco. quod determinat se ad unum certum locum in quem insuit. In illo ideo loco in quo est anima nobilis diffinitive ibi est principium motus. et in parte opposita est terminus motus. in linea autem recta sumus principium et simus etiam sum ordinem ad lineam. et hoc non sit in linea circulari.

Accidit autem conuer-

Hic ponit secundum rationem que probat motum circularem esse primum. et stat in hoc quod est mensura aliorum hoc est principium vel primum. sed motus circularis est omnium motuum mensura. quare est primum. Major patet quod ista se habet conuersim esse mensuram et esse primum. quia semper primum in uno quocumque genere est mensura omnium aliorum decimo metaphysice. Minor patet quarto huius ubi dicitur quod motus circularis sibi est mensura omnium aliorum motuum.

Amplius autem regula

Hic consequenter ponit tertiam rationem. et stat in hoc ille motus est primum inter alios motus qui solum est regularis. sed solus motus circularis est regularis inter alios motus. ergo est primum. Major patet quia motus regularis est magis primum quod

irregularis. ut patet quinto huius. Sed unum est prius multitudine sicut simplex composite. Minor omnibus quod omnis aliis motus propter circumferentiam est irregularis. Est enim triplex motus. Alius quis est naturalis. alius est animalis. et aliis est violentius. motus autem naturalis est in principio tardior et in fine velocior sicut motus lapidis deossum. Sed motus violentius est in principio velocius et in fine tardior. quia in principio est fortis impossio ipsius mouentis. Sed motus animalis est velocior in medio. quia ante ipsum membra animalia aptentur ad motum motus est tardius et post ipsum membra sunt fatigata. ut iterum est tardius. et sic in medio est motus velocior in ipsis animalibus. Cum ergo ille motus sit irregularis quod non est equus velox per totum tempus. patet quod omnes isti motus sunt irregulares.

Quod autem secundum lo-

Hic probat quod motus localis est primus omnium motuum per opiniones antiquorum. et primo per opinionem Empedoclis qui posuit principia rerum esse litem et amicitiam et per literam dicit res ab iniunctum segregari et per amicitiam congregari. et ergo segregatio et congregatio sunt motus locales. patet quod motus localis est primum motuum. Secundo ostendit idem per opinionem Anaxagore qui posuit unum intellectum segregantem res a chaos. Tertio ostendit idem per opinionem Democriti qui dicit omnia moueri per naturam vacui. Sed motus qui sit per vacuum aut est loci mutatio aut similes loci mutationes. Quarto ostendit idem per opiniones ponentes unum principium materialem. quod tales dicebant generationem fieri per condensacionem et rarefactionem. sed condensatio et rarefactionem sunt motus locales. Quinto ostendit idem per opinionem platonis ponentis principium motus esse animam nobiliter et anima principaliter mouet localiter. Sexto ostendit idem per ea quod coiter et vulgariter dicitur. quod apud vulgares hoc solu dicitur moueri quod mouetur localiter. quia non dicitur aquam moueri quando calescit. sed quando molletur de loco in locum.

Queritur. Utrum solum motus loci

circularis sit continuus et perpetuus. Dicendum quod ille principale faciliter ratione continuus et esse perpetuus possunt dupliciter capi. Uno modo coiunctim et sic solum coiunctus motus locali circulari. quia motum esse continuum est

Ottavus.

perpetui est vnu et tunc motu locali durat p infinitum tempus. sed hoc solum est verum in motu locali circulari. quia motus localis rectus non est vnu numero p infinitum tempus. quia oportet mobile in puncto reflexionis quiescere. Se cudo potest intelligi diuisim. s. an aliquis motus cotinus vel an etiam aliquis motus sit perpetuus. et sic etiam iste genitale conuenit multis alijs motibus. quia multi alijs motus sunt continui preter motum locali sicut motus alteratis omnis vel etiam motus rectus. et etiam est aliquis motus perpetuus sicut motus generatōnis et corruptōnis supposita perpetuitate mudi. quis ergo in generatōibus muermatur perpetuas non tenuerunt cōtinuitas. Circa quod scindū qd: alij duo simili cōuenientia repugnant alij que tamē diuisim sumpta possit illi cōuenire. exempli gratia esse numerū imparē utrobiquz primū hos totū cōuenit soli ternario. sed ille peticula separate ab invicem cōuenit multis alijs. quia esse numerū imparē cōuenit multis a triario et etiam esse utrobiquz primū cōuenit alijs quia binario. His etiam dictum est nū qd: simili continuū et perpetuū cōuenit soli motui circulari. quis cōtinuus p se cōuenit alijs sicut etiam esse perpetuū per se cōuenit alijs.

Arguitur Generatōnes et corruptiones sunt perpetue. ergo aliquis motus est perpetuus qui nō est circularis. Dicendum qd: quis in motu generatōni muermatur perpetuas supposita cōtinuitate mudi non tamē inuenit ibi cōtinuitas simpliciter. quia in continuitate requiritur unitas mobilis et cōtinuitas temporis circa eūdem motū. sed nō est vnu generatio sed pluriū nec est omnis corruptō. sed ē vnu motus etiam numero circularis in celo ut postea patet.

Arguitur Motus augmentatōnis ē finitus et est continuus quia fin arrestat in scđ de anima ignis apposito combustibili crescat in infinitum. ergo ē aliquis motus perpetuus preter motum locali. Dicendum dupliciter. primo qd: nō est dabile infinitum combustibile et ideo ignis non potest crescere in infinitum. celum cū cum sit incorruptibile est incombustibile. et ideo soli quatuor elementa et mixta sūt ignibilia qd: cōbusta adhuc nō est ignis infinitus. verum tamen est qd: elementa non sūt ignibilia supposita virtute regitiva vni-

utrisq; quia illo posito vniuersum corrupti nō potest. Hic dicens qd: dico qd: ignis augeret in infinitum adhuc nō esset vnu ignis sed esset nouus ignis p appositionem nouorum combustibilium. et sic nō esset vnu motus ppter deficiū mobilis.

Arguitur Omnis motus est finitus sexto huīus ergo motus localis circularis nō est infinitus vt hic dicitur. Dicendum qd: omnis motus esse finitum potest intelligi tripliciter. Uno modo ex pte subjecti qd: sūt in subjecto finiti. et sic omnis motus est finitus quia sicut pbat ut tertio huīus nō est aliqua magnitude infinita. Hic modo potest intelligi motus esse finitum ex pte termini quia s. habet terminū finitū. i. determinate cōtinuitate et spēi. et sic itē omnis motus determinata est finitus. quia omnis motus determinata est ad aliquod predicamentū. Sed sola entia finitae essentiae sunt nō predicamento. Tertio modo motus dicitur finitus ex parte duratōnis. quia sūt durat p finitum tempore. et sic motus celi dicitur finitus et nō finitus quia durat finitum perpetuum tempus non habens principium nec finem in extremis. et illo modo loquitur arystotēlis hic.

Arguitur Videntur qd: iste motus circularis non sit perpetuus pbat qd: motus habens terminū nō est infinitus sed motus circularis habet terminū ergo nō

Dicendum qd: terminus accipit duplicitate. Uno modo p termino specificante. et sic omnis motus habet terminū quia ē in aliquo predicamento et in aliqua specie predicamenti. et illo modo terminus motus circularis est ubi sicut cūlibet alterius motus localis. Alio modo accipit terminū pro termino duratōnis. et sic n. o. circularis nō habet terminū quia durat p infinitum tempus. et sic nō est terminus duratōnis ipsius motus circularis finitum sententiam arystotēlis.

Arguitur Si motus circularis est vnu et perpetuus hoc est per reiterationem motus. Sed reiterationem impedit unitatem motus. ergo non erit motus vnu numero. Dicendum qd: duplex est reiteratione quidam est que fit in motu locali recto et illa tollit unitatem motus. quia necesse ē mobile in puncto reflexionis quiescere. sed illi motus non sunt vnu inter quos interuenit quies quia nō est cōtinuitas temporis. Alia est reiteratione que fit in motu circulari et talis non tollit unitatem motus quia non oportet in tali reiteratione in-

teruentre quietem. quia quis sit redditus ad id
a quo sicut exitus hoc tamen non est per eandem
viā sed per aliam. sicut aliū semicirculum. Sed re
iteratio in motu recto semper sit per eandem viam.

Arguitur Prima circulatio differt
a secunda numero sicut
vnius dies differt ab alia. ergo non est unus mo
tus. Dicendū est per motus celi accipitur duplicitē
Uno modo finitū suam totalitatem. et sic est unū
motus numero ad modū quo lignū vel aliquid
continuum dicitur unū. Alio modo accipitur mo
tus celi finitū diversas et periales revolutōnes ce
li. et sic illi pres differunt ab inuicem numero po
tentiali sed non actuali. quia ab inuicem non ha
bent distinctionem actualē. Simile est in uno li
gno decim pedum. quia hoc unū lignū. quis sit
unū finitū actum tamē pres eius distinguunt ab
inuicem numero potentiali. et sic possumus ve
re dicere per primū pres lignī non sit ultimus quis
tamen ille pres ab inuicem non sunt actualiter
distincte. Similiter dicitur de peribus motus celi
per sit unū motus numero. et in una per motus non ē
alii pars. et eo modo quo motus celi est unū. sic
etiam tempus est unū.

Quid autem necesse est.
Iste est quartus tractat⁹ et vlemus hui⁹
octani libri phisicorū in quo postea determinauit
phs per motus est perpetuus. perū ad primū tra
ctatum. et per est deuenire ad primū mouens in
mobile quod est perpetuum et unū. et per est mo
tus semperius. perū ad scđm tractatum. et per ē in
primū motus. localis circularis qui est continuus
et perpetuus perū ad tertium. hic consequēter de
minat quale sit primū mouens et premittit suaz
intentionem dicens per primū mouens est indi
cibile nullam habens magnitudinem. et ideo est
aliter primū mouens indiscibilis et punctum. per
punctum est de genere diuisibiliū non autem pū
mouens.

Horum autem unū.
Hic exequitur propositum et primo premitit que
dam necessaria ad ostendendum propositum. scđo on
dit propositum ibi. determinans autem. Circa pri
mū vult ostendere primū motorem esse infinitus
scđo ostendit primū motorem esse unū ibi. de his at
Circa primū adhuc tria p̄mittit. primū est per ad
motum infinitum requiriunt potentia infinita.

scđm est per in magnitudine finita non potest esse
potentia infinita. tertius est per in magnitudine in
finita non potest esse potentia finita. Primū sic
p̄bat quia si mouens finitū moueret in tempore
infinito sequeretur quod item mouens moueret tempore
finito et infinito quod est impossibile. quia impli
cat contradictionem. quia quod mouet tempore
finito illius motus habet finem et quod mouet te
pore infinito illius motus non habet finem. ergo
motus unū habet finem et non habet finem
quod est inconveniens. Antecedens p̄bat quia
si sit mouens finitum tunc tempore per mouens
mouebit p̄tem mobilis si auferatur. sed multe p
tes mouentis finiti reddunt totū mouens finitū
cum ergo pres virtutis mouentis apportionetur
temporis sequitur etiam per tempus sit finitum. si
ponebatur infinitum. ergo erit tempus finitum
finus et infinitum.

O) Autem omnino.

Hic p̄bat scđm. s. per in magnitudine finita non ē
potentia infinita et primitit duas suppositiones
Prima est per maior potentia p̄fit equalē esse
etiam in minor tempore per minor potentia. De
cūda suppositio per omne quod mouetur in tem
pore mouetur. Ex istis sic arguitur. Si in mag
nitudine finita sit potentia infinita aut ergo illa
potentia infinita mouebit in non tempore et hoc
est contra scđam suppositionem. vel mouebit in re
pore. et sic finita virtus et infinita mouebit in
equali tempore quia ad virtutem finitam potest
tunc addi per adequatur virtuti infiniti. exempli
grā si virtus finita moueat in una hora unū
mobile et virtus finita in centū horis tunc si ad
datur centuplex virtus virtuti finite tunc etiam
mouebit in una hora sicut virtus infinita. et hoc
est contra primam suppositionem.

Non ergo a finito.

Hic p̄bat tertius. s. per in magnitudine infinita non
est potentia finita. et hoc dualis rationibus p̄
mittendo tamen aliquid quo videri possit aliqui
per in magnitudine infinita esset potentia finita
Quia videm quādōcū per minor ignis habet ma
iorē virtutem per multus aer. et sic magnitudi
nes et virtutes sine potentie non apportionantur
Sicut p̄hs per quis in magnitudine aeris sit mi
nor virtus tamen in infinita magnitudine oportet
esse maiorem potentiam. per in aliqua quaestione

Octauus.

Opuntia undata et pluribus pp. pung. raro et g. ut punc. opuntia spinosa f. undata C. et nobis pp. diff. varia quo infedora V. Pung. motor. p. d. f. m. t. v. v. v.

alex finita magnitudine, q̄a finit⁹ et infinit⁹ aul⁹
la est p̄t̄o: et ideo licet ignis excedat aere; in
virtute si sumatur in eadē p̄t̄ate tñ nullo mō
pt̄ infinit⁹ aer ē minoris vtris q̄ finit⁹ ignis.

Sic igitur in quo est

Hic ponit ad propositu^m duas rationes. scilicet in massitudine infinita non potest esse potentia finita. prima est quia si sit tunc virtus finita alicuius corporis possit esse equalis virtuti corporis infiniti. sed hoc est impossibile ergo illud ex quo sequitur minor patet quia virtus oritur ex natura rei sicut ergo corpus finitum et infinitum non potest habere unam naturam ita nec unam virtutem. Secunda patet quia si in corpore infinito est virtus finita tunc virtus finita alicuius corporis finiti aliquotiens sumpta potest adequari virtuti corporis infiniti. Exempli gratia si sit corpus infinitum habens virtutem in centum et sit corpus finitum habens virtutem in uno tunc si sic ad corpus finitum addantur pres non agitantur tunc erit virtus equalis in corpore finito et infinito. et si dicitur viri tunc accipiuntur tales pres que sunt additae de finito corpori. dicendum quod debent dividiri a corpore infinito ex quo enim hoc corpus est infinitum sic potest quodcumque corpus abstrahiri et ad huc manebit infinitum. Ex quo ulterius sequitur si corpus finitum et infinitum possunt habere eadem potentiam vel virtutem quod etiam finitum corpus possit habere maiorem virtutem quam corpus infinitum. quia sicut ad debatur corpori finito ut aequaliter corpori infinito in virtute ita potest etiam plus addi.

Est autem hoc demō

Hic potuit sed ratio que est eadem cum prius
in virtute inferendi sed differt in hoc q[ue] prima
concludefat de potentia finita existente in ma-
ginitudine infinita alterius generis sed ista con-
cludit de potentia finita existente in magnitudi-
ne eiusdem generis. Ex ipsis potest nunc elici pri-
cipale propositum s[ed] q[ui] virtus pmi mouentis est in-
finita quia mouet tpe infinito et fin n[on] p[otes]ta
mouens finitum n[on] potest mouere tpe infinito
sic exquiritur q[ui] mouens tpe infinito sit infinita
virtutis quale est mouens celum fin interiectum
Aristotilis ut infra latius patet.

Queritur Utus primus motor sit in finitate virtutis. **Dicendum**

Si et hoc debet intelligi de infinitate formalis
et non materiali de quibus in primo et tertio huc
ius dictum est. Quod autem primus motor sit infinitus
in infinitate formalis hoc probatur sic illud est infi-
nitum formaliter quod nullo modo potest esse con-
tractum. quia contractum impedit infinitatem. sed
primum mouens nullo modo est contractum ergo est
in infinitum formaliter. minor probatur quod duplex est
aliquid terminatum. Uno modo per esse quod recipie
in essentia determinatae speciei. et illo modo omnis
creatura est terminatae contracta et finita. quod om-
nis creatura habet essentiam determinatae speciei.
quod est in locamento. et sic substantiae separatae sunt
etiam finitae. Altero modo aliquid terminatur per
materialiam sicut forme rerum materialium terminantur
ad individuale esse per materialiam. et tali termina-
tione non est omnis creatura terminata. Sed so-
lum creatura que habet formam in materia. et
ideo substantiae separatae dicuntur infinitae ex parte il-
lius terminacionis. et sic possunt dici infinitae simili-
quid. scilicet comparationem ad materialia. Per hoc ergo
dicendum est quod duplex est primus motor. scilicet
extra genus et est ipse deus. Alius est primus motor
in genere et est ipsa anima nobilis. Si ergo lo-
quimur de primo motore extra genus et simpliciter
tunc primus motor simpliciter est infinitus in
utris. quia nulla habet terminacionem vel contra-
ctionem ut dictum est. et ideo tam simus esse est infi-
nitus quam simus posse quod sequitur esse quam etiam
simus operari quod sequitur ad virtutem. Si autem lo-
quimur de primo motore in genere tunc ille est infinitus
simus quod quod ille non est contractus ad materialia.
Item ille motor est infinitus virtutis non simpliciter
quod non est infinitus essentia sed in ordine ad operati-
onem. et sic de extensione infinitus sed non measure
quod per operationem ad opus. scilicet ad motum sempiternum
quod potest semper motu mouere quod est mouens insa-
tigabile. Ex quo patet solutio si queratur vera
propositio hic locutus de primo motore extra genus vel in
genere. dicitur quod per utrumque intelligi quod primus mo-
tor extra genus est infinitus simpliciter et infinitus in
utris. et primus motor in genere est infinitus quam quod
scilicet simus quod mouet per infinitum tempus.

Argu

Arquit Omnis virtus infinita habebit effectum infinitum, sed non est alius effectus infinitus, ergo nulla erit virtus infinita. Domus & duplex est virtus, quodammodo est virtus agentis per naturam, et sic est vera, quod si virtus esset infinita, & tunc haberet effectum infinitum. Et

11. Et estis 2. dicitur. Et de motu velociitate. Alio quod videtur. Alio quod videtur. Alio quod videtur.

Phisicorum.

ratio est quia hoc ageret finem extremin sui posse.
Alia est virtus agentis intellectualis et voluntatis
et cum non sporet et si virtus talis agens sit
infinita et ipsum agens agat effectum infinitum. quia
tale agens non agit finem extremin sue virtutis. sed
finem materialiter sit sapientia et ideo non agit quod
cum potest sed quantum vult.

Arquitur Hoc arresto. presumunt
falsum quod quam perbat et
mouens finitum non potest mouere tunc infinito
perbat quod supponit premum celi posse auferri de to-
to. sed hoc est impossibile quod celi est in corruptibile
hunc pmo et illa demonstratio est additionalis et
in conditionali demonstratio inquit impedit auctio so-
lo impossibile sicut ista est bona demonstratio si
animus volat animus habet penas et in auctio est im-
possibile. Potest tamen aliter et melius dic quod est du-
plex abstractio prius a toto. una est quod sit per realis
dimensionem et sic est vera quod non patet a celo ptes ab-
strahi quod ubi est talis abstractio prius ibi est corruptibili-
tias. Alia est abstractio quod sit per imaginacionem vel
dimensionem intellectus et talis abstractio non dividit
corpus realiter et ideo ipsa potest fieri in corpe incor-
ruptionib. Sufficit ergo quod in celo per imaginatio-
nem abstractantur ptes.

Arquitur Virtus finita mouet in re
potest infinito. ergo peratio
arresto est inutilis. perbat quod anima nobilis quod
est finita mouet celum in re infinito. quod motus ce-
li est infinitus. Dominus duplo primo quod viri am-
me nobilis est infinita finis quid sicut prius dictum
est. Primum enim mouens simple habet virtutem fini-
pliciter infinitam. Sed primum mouens in gene-
re habet virtutem infinitam finis quid quod in ordi-
ne ad motum infinitum. Hoc dicitur est quod dupliciter
accipitur infinitas in motu. Uno modo finis per motu
obilis sic quod ille motus diceret infinitus qui est in
finiti mobilis. et sic est manifestum quod talis motus
infinitus fieret a virtute infinita simple. quod ali-
as mouens non excederet virtutem mobilis. Alio modo
dicitur motus infinitus ex parte temporis sicut
motus celi nunc est infinitus. et tunc in motu sunt
duo consideranda. scilicet infinitas motus. et illa est a
motori infinito. et determinata velocitas motus
et illa est a motori finito. et finis hoc dicitur quod anima
nobilis mouens celum est bene et motus celi finis
tunc determinata velocitatem sed non est causa mo-
tus celi finis eius infinitate. et sic adhuc infinitas
motus dependet a motori infinito. Potest etiam

Folio. xxxi.

baniter dic quod motus infinitus finis duratio rem
potest fieri a virtute infinita finis extremin sue
a virtute infatigabili etiam si talis virtus non
sit inesse infinita sicut virtus dei.

Arquitur A virtute finita potest per
cedere et infinitus ergo etiam
motus infinitus. Consequentia tenet a simili
Domine quod non est simile de perpetuitate essendi et
de perpetuitate motus quod perpetuitas essendi respon-
dit creatorem qui dat unitatem etiam terminum essendi
et ergo quibusdam dat perpetuitatem essendi et aliis
quibus dat esse tempore. Sed motus oritur ex vie-
ture mobilis et mouentis et ideo motus respicit
eam propinquam. Sufficit ergo in perpetuitate essendi
voluntas patens creantis. Hoc ad perpetuitatem
motus requiritur etiam infinitas mouentis. ver-
tamen est quod si sit aliqua virtus infatigabilis
la potest mouere motu infinito quod sit finitus
essentie. sicut patet de anima nobili.

De his autem que fe-

Postquam phisicorum ostendit primum motorem esse infinita
virtus. hic consequenter ostendit unitatem per
in motu. Et circa hoc unum presumunt. quod omni
tas motus dependet ex unitate mouentis. Et oc-
casione illius querit quomodo pecta mouentur.
Et primo ostendit quod non mouent se ipsa. quod non
sunt animata. nec etiam videtur moueri a pietate
quod quia mouens effectus debet esse simul cum moto
sicut dicebatur septimo huius. non ergo videtur a
quo mouentur pecta postquam sunt separata a pio
hinc.

Si autem simul mo-

Hic ponit solutionem questionis motu. et primo
excludit opinionem platonis que fuit quod pietatis
pertinendo moueret aer et primus et ille aer ultre
eius moueret pectum usque ad finem absque mo-
tu aeris consequenter se habentis. sed hac opinio-
nem phisicorum excludit. et vult quod ille aer primus mo-
tus a pietate si esset causa motus pecti tunc pecti
moueretur in aere primo tunc et non consequenter quod
apparet manifeste falsum. Et ideo ponit phisicorum unam
aliam solutionem que est quod pietatis mouet aer et
primum circa se. et ille aer mouet alium aerem. et
sic ulterius donec cessat virtus pietatis in ae-
re et illa virtus deficiere deficit motus. Et finis
est de circulationibus aquae. quia una pte mo-
ta illa pte mouet aliam pte. et ulterius illa pte

Quoniam sicut si dico
In primis vobis uocis cursu et plena uia
Sol parat se fons et marcas illi
Celsus primitus uox tui lumen dicit
Septemq[ue] sibi accipit quatuor uult

Ottavus.

¶ Confidens di recte et p[ro]p[ter]eate si
O Centurie di uocis cursu p[ro]p[ter]eate
q[ui] recte si o[ste]ndit

mota mouet aliam donec cessat virtus prius mo-
uentis sic etiam est in aere quia non ita manife-
ste apparet ad sensum.

Quonia autem in his

Hic arsito. Concludit ex istis quod intendebat se q[ui] motus pectorum non est unus quia sit a diversis mouentibus consequenter se habentibus. Et ex hoc concludit q[ui] si non esset unus primus motor tunc non est. Et unus primus motus. et ideo pro opposibili si primus motus est unus sicut verum est. ergo necessitate est enim esse unus primus motor. et sic primus motor est unus quod sicut principale propositum.

Queritur Quare arsito mouet hic pectorum. Dicendum q[ui] illa questione est hic incidentalis. quia p[ro]p[ter]eae intendit hic probare q[ui] unius motus deficit propter diversitatem mouentium. et hoc probat ex motu pectorum qui ictus non est unus. si ergo est unus motus prius motoris tunc concludit q[ui] necesse est esse unum primus motorem. alias non est unus motus.

Arguitur Motus celi etiam dependet ex diversis mouentibus si ergo motus non est unus propter diversitatem mouentium. ergo nec motus celi est unus propter eam causam. Dicendum q[ui] aliquis motus potest duplicitate dependere ex diversis mouentibus. Uno modo sum subordinacionem mouentium sic. q[ui] mouentia sunt subordinata. et sic unus motus potest dependere ex diversis mouentibus. Et r[es] illius est quia tunc secundum mouens mouet virtutem prius mouentis. Alio modo dependet motus ex diversis mouentibus non subordinatis. et tunc ex diversitate mouentium impeditur unitas motus. et sic est in motu pectorum quia omnino accidentale est q[ui] una pars aeris plus mouet aliam q[ui] alia pars prouera. sed autem non est in causis essentialiter subordinatis quia semper omnis superior causa mouet sensibiliter prouularem et non contra. sic propter causas cause mouent utriusque aliam.

Queritur. Ut p[ro]p[ter]eae mouentur a pluribus consequentes se habentibus. Dicendum sum arsotilem q[ui] sic. Et ratio illius est quia quanto aliqua virtus est fortior tanto distantius se diffundit in operatione. sic tamen q[ui] primus mouens semper sit simul cum proximo moto cum ergo virtus p[ro]p[ter]eae sit quodam virtus. ergo diffundit se primo in proximorum

mobile quod est aer primus. et ille aer mouet ali- um aerem primum et etiam p[ro]p[ter]eum. ille autem est primus ulterius mouet remotiores aere. et hoc sit donec cesset virtus p[ro]p[ter]eae. quia tunc etiam cessat motus. et si primus mouens est semper similius cu[m] moto. quia ille aer qui est immediate circa p[ro]p[ter]eum est primus mouens ut p[ro]p[ter]atum est de circulacionibus ipsius aqua in quibus una pars aquae mouet aliam. Ex quibus patet q[ui] in motu proiec- torum est tria assignare. Unum quod est motum tunc p[ro]p[ter]eum. Secundum quod est motus et mouens simul sicut est aer medius q[ui] talis aer mouetur a virtute p[ro]p[ter]eae. et mouet ulterius ipsum p[ro]p[ter]atum. Tertium est mouens tunc ut p[ro]p[ter]ens. Ex quibus patet i[n]fuso ad quesitum. quia enim sic est q[ui] una pars aeris mouet aliam donec cessat virtus p[ro]p[ter]eae. sic patet q[ui] p[ro]p[ter]eae mouentur a pluribus mouentibus consequentes se habentibus. q[ui] a pluribus aeris habentibus se consequuntur.

Queritur. Quae naturae sit virtus p[ro]p[ter]eae. Dicendum q[ui] in mouente est naturalis potentia que oculi ex propria subiecti sed in aere moto ista virtus non est in aliquo predicamento. quia non potest esse in aere moto actualiter. quia tunc in aere moto est actualis potentia motiva. et sic semper aer mouet p[ro]p[ter]atum absq[ue] exercitio mouende sicut nunc facit p[ro]p[ter]ies. oportet ergo dicere q[ui] ista virtus sit in aere moto potentialis et actualis. et illa virtus saluat in motu locali aeris qui motus est de p[ro]p[ter]amento ubi. Unde dicitur p[er] q[ui] datus p[ro]p[ter]eae in aere accipitur dupl[ic]e. Uno modo quo ad eius fundamentum. et sic est de predicamento ubi q[ui] est motus localis aeris. Alio modo quo ad actum et tunc non est in aliquo predicamento. q[ui] non est ens reale actuale sed solu[m] virtuale.

Arguitur. Si non est actu virtus p[ro]p[ter]eae in aere moto tunc aer non ulterius p[ro]p[ter]et p[ro]p[ter]atum. Dicendum negando sequitur quia sufficit ad hoc q[ui] moueat q[ui] etiam moueat a p[ro]p[ter]eae. et in illo motu saluat ulterius virtus mouendi sum virtutem et non sum actum. Et hoc per probari p[er] duo similia. Primum est de motu locali q[ui] baculus moto et ulterius mouet lapidem. quis moueat lapidem non tunc potest dici q[ui] baculus habet in se potentiam mouendi sum actum q[ui] tunc baculus p[er] se mouet lapide. q[ui] ois potentia p[ro]p[ter]eae obiecto operatur. et id est baculus solu[m] habet in se virtutem mouendi sum potentiam. Dicendum simile est de motu alteracionis de aqua coalescita q[ui] aqua coalescita ulterius cales-

H[ab]et p[ro]positio de rebus quae sunt in natura et in artificiis. Quae sunt in natura sunt res quae sunt in seipsis. Quae sunt in artificiis sunt res quae sunt ex operibus hominum. H[ab]et p[ro]positio de rebus quae sunt in natura et in artificiis. Quae sunt in natura sunt res quae sunt in seipsis. Quae sunt in artificiis sunt res quae sunt ex operibus hominum.

Philicorum.

Folio. cxxxij

facit nō m̄ p̄ dīc q̄ aqua habeat in se potētiam
calefaciendi ignis s̄m actū. q̄ illa est naturalis
potētia ignis est ergo in aqua calefacta potētia
calefaciendi s̄m virtutem et nō s̄m actū que vir-
tus calefaciendi fundatur in calore recepto in
aqua.

Arguitur. Illud q̄d impedit motum
nō iuuat motū. s̄ medius
impedit motū ergo nō iuuat motū. minor p̄z in
quarto huius capitulo de vacuo. Dōm q̄ me
diū s̄ aer accipit dupliciter. Uno mō s̄m se. et
sic nō iuuat motum sed potius impedit motum
Alio mō accipit mediu m̄ s̄m q̄ i se recipit aliquā
virtutē mouēdi. et sic iuuat motū. Et simile ē de
alteratō q̄ aqua de se impedit calefactionem cū
sit s̄m se strigida tñ aqua calefacta iuuat ad ea
lesfactionem quia calefacit carnes in olla.

Arguitur. Proiecta mouent ab impe-
tu in p̄ssō. ergo nō mouen̄t
a pluribus mouētibus cōsequētē se habentibus.
Hinc p̄bat q̄ nisi sic nō posset saluari quō tam
vehementer nauis mouetur p̄tra flumi et sagie-
ta a balista. Dōm q̄ p̄ter ista arguita ali-
q̄ dicebat q̄ necesse esset pīecta moueri ab aliq̄
forma sibi im̄p̄sa a pīiente exempli grā lapis
piecus a manu recipet in se vñā formā sibi im-
pressum a pīiente p̄ quam vñterius mouetur ad
ip̄m locum. et sic nō fieri ab aere moto q̄ ē tō
tra arrestile. Et ctiā est positiō in cōueniens q̄
pīecta mouent a forma sibi im̄p̄sa q̄ si sic mo-
uerent nō esset assignare cām cōstatōm̄ tā-
lis motus nisi occurrente aliquo obstaculo ex q̄
enī illa forma ē m̄ pīecto. sic ea tōe semp̄ moue-
tur a tali forma non enī apparet vñ posset ta-
lis forma corūpi. Dōm est ergo q̄ ista mobi-
lita de quib[us] dictum est mouent p̄ formam im-
pressam a mouente nō in pīectum sed in aere
mediū. et illa impressio facilime p̄ fieri in aere
quia est faciliter mobilis. et ideo q̄ nauis velo-
citer mouetur p̄tra flumi tūc est fortis im̄p̄ssio
facta in aqua circa nauim et in aere. idō illa q̄
et aer mouent nauim etiam absq̄ tractōne. In
signū cui aqua habet tumorem an nauim. et idō
apparet q̄ aqua mota fuit et q̄ aer motus fuit
quia si quis ponere vñā plumam circa nauim
etiam detinet moueri quod est signū q̄ aer ille
motus fuit circa nauim. Et sīle ē dōm de aere et ba-
lista. quia talis impressio tūcins recipitur in aere
cum q̄ in nauim vel in lapidem.

Si quidem mouetur

Hic ostendit q̄ ab uno motore possit motus
semp̄ esse continuus et p̄petuus. et hoc sic quicq̄d
mouet absq̄ sui mutatione et infatigabilitate hoc
potest mouere motu p̄petuō. sed sic est de primo
motore. ergo motus eius est cōtinuus et p̄petuus.
Major p̄bat quia nō est maior tō quare poti-
us uno tōe mouet q̄ alio cum nō fatigetur. se
aut̄ est in motore fatigabilis. q̄ motor fatigabilis
nō potest debite mouere post fatigacionem sicut
ante fatigacionem. et ideo nō potest mouere mo-
tu p̄petuō.

Et regularis hic mo-

Hic ostendit q̄ a motore immobili ē motus regula-
ris. quod sic p̄bat quia ille motus ē regularis
qui est eque velox p̄ totū tōs. sed motus celi est
eque velox p̄ totū tōs. quia motor eius mouet
motu infatigabilis. et idō nō mouet velocius uno
tempore q̄ alio. hoc autem contingit q̄m mouens
est fatigabile. quia post p̄ fatigatum est mouet
tardius q̄ an fatigacionem. et ideo fit motus ē
regularis sicut nūc de facto motus animalium est
irregularis quia est in fine tardior.

Necesse aut̄ est in me.

Quia sepe dictum est de primo motore q̄ se vī-
tutis infinita et infatigabilis causas cōtinuum
motus. hic cōsequētē ostendit ubi sit ille primū mo-
tor dicens q̄ principiū motus cōtinui vel est in
centro soli in circūferentia. Cuius tō est quia p̄n-
cipiū circuiti sumit p̄ compatōdem centri ad arcū
ferentiam vel per compatōnem circumferentie
ad centrum. sed primū mouens non est in centro
ergo erit in circūferentia. Ante dicens illius p̄se
quāt̄ p̄bat quia cū mouens sit principiū ipsi
us motus. ergo ubi mouens est ap̄nīquus mobilis
ubi velocius mobile mouetur. Ex quo sic arguit
In illa parte est mouēs ubi motus ē velocior. q̄
velocitas motus causas ex virtute mouētis sed
in circūferentia motus ē velocior. ergo in circūf-
erentia ē motor et nō in centro.

Arguitur. Motus celi est velocior
circa centrum q̄ in circum-
ferentia ergo et p̄bat q̄ luna que ē p̄pinq̄ua
centro mouetur velocius q̄ aliq̄s aliorum plane-
tarum. Dicōnum q̄ in celo est duplex motus
scilicet diuinus. qui dicitur diuinus quasi acci-

Octauis.

piens suam cōpletionem in uno dicitur. Naturaliter id est in vigintiquatuor horis. et cali motu mouentur omnes certi sicut etiam ignis et lumen ipsius et de cali motu manifestum est quod est velocior in circūferentia quam in centro. et hoc sic patet quia velocius dicitur quod in equali tempore pertransit maius spaciū. quod ergo circa circūferentiam sive maiora corpora. et tamen in equali tempore oīs spacie superiores detinunt suos orbēs cum alijs corporibus inferiorib⁹ sic manifestum est quod velocius mouentur. Alius est motus in celo qui dicitur motus planetarum in zodiaco et tamen oppositus est quod sic quanto corp⁹ magis appropinquat centro tanto velocius mouet et hoc patet exemplariter quod luna que est in finitum planetarum et maxime versus centro cōplet suū motum in uno mēsi. venus mercurius et sol per unū annū. Mars vero qui est supra illos planetas per duos annūs et iupit⁹ qui est supra marthē et duodecim et saturnus qui maxime distat a centro cōplet suū cursū in triginta annis. et firmamentū cōplet suū cursum cōtra motum diuinū in 36000 annis. A resto autem hic loquitur de primo motu scilicet diuino.

Arguitur Primum mouens non est in circūferentia sive mobilis quia non est corpus sed quod non est corpus non est in loco ut patet quarto huius. Tamen quod tripliciter aliquid est in loco sicut in quarto huius dictum est. circūscriptiū quo modo corporalia sunt in loco. quod illa circūferentia loco. Alio modo aliquid est in loco diffinitum seu determinatum se per suā operā eundem ad aliquem speciale locum. et sic substantiae separatae sunt in loco. Tertio modo aliquid est in loco repletiū quod cōplet omnē locū sicut ipse deus. Per hoc ergo dicendum est quod primum mouens in genere quod est anima nobilis non est in loco circūscriptiū sed diffinitum quod ad mouendū celum determinat se ad locum. et ideo est in loco circūferentia et non in alto. quia substantia separata est ibi ubi operatur practice. Potest tamen textus iste intelligi de primo motore extra genus quod motor primus quod non sit in circūferentia primum mobilis determinatus sed determinatus sive diffinitus ad illum locum est in circūferentia illum locum per efficientiam motus. quia ibi efficit motū circularem et non alibi. et sic dicimus similiter quod deus est in celo quod non sit ubiq⁹ quod est in celo per glorificatiōnem beatorum.

Habet autem dubitatio.

Hic mouet circa predicta unam dubitatētē quod est ista utrum aliquod mouens motū posset causa et motū vere continuū absq⁹ aliqua inētrupitione. Et tñdē p̄hys et nō qualiterūq⁹ etiam mouet. et ratio est quod mouens quod mouetur non habet eandem dispositiōnē in seipso ad mouendum. et quia ex defectu mouentis dependet defectus motus necessē est motū q̄ndū desicere. Et ista ē causa quare anima animalis nō potest semp̄ mouere animal quod aīa animalis mouet per acciōnē ē aīa.

Determinatīs autē.

Hic cōcludit principalem inētū quod intēdebat per totū tractatū. et impossibile est primum mouens habere aliquā magnitudinem. et hoc sic probat quia si haberet magnitudinem vel illa esset finita vel infinita. nō infinita quia illa repudiat tertio huius. Nec finita quia in magnitudine similitudine nō potest esse potentia infinita sicut p̄bāt ē. Sed primum mouens habet potentiam infinitam. quod mouet motū infinitū quod per tempus infinitum. et motus infinitus nō potest fieri nisi a virtute infinita sicut prius p̄bāt est. primum ergo mouens est in diuisibili non solum sicut p̄tū quod est infra genus magnitudinis quia est de predicāto et naturatis reductum. Sed sicut omnino nullaz habens magnitudinem.

Queritur Ut primum motor sit ideo visibilis et incorporus. Dicendum quod p̄bāt tribus rationibus. Prima est omne corpus ē mobile sexto huius. Sed primum mouens talis in genere quod est anima nobilis et extra genus quod est deus ē immobile ergo primum mouens nō est corporū. Secunda rō est omne corpus est cōpositū ex materia et forma. quod ex materia aliquid h̄z quod est corp⁹ sic enim est subiectū trime di meionis. Sed primum mouens nō h̄z mater. atque per ipsum motor extra genū ē putus act⁹ et primum motor in genē ē sic act⁹ quod nō h̄z materiū tūq⁹ p̄tēt sive cōtinēt quod h̄z h̄tēt p̄sonā. Tertia rō stat in h̄z primum mouens ē nobilissimum. et incorporum p̄bāt quod omne corpus aut ē viuū aut nō viuū. et manifestū ē quod corp⁹ viuū est nobilis non viuū. si primum mouens ē corpus ḡ h̄z corp⁹ viuū sive in corpore viuū ē aliquid nobilium corpore. sicut aīa quod corpus viuū ē ergo primum mouens sit nobilissimum. si non erit cōtinēt corp̄. et sic est incorporum.

Arguitur Nullum incorporū est in loco. Sed primum mouens ē

in meo se movente in maximo velocietate et ab aliis ab aliis. Et ita ab origine motus et
moto inveniuntur in multis locis. Et in aliis locis sunt brevitate et intensitate deinceps deinde in longitate et in aliis locis in rapiditate et in aliis locis in levitate. In aliis locis sunt inveniuntur in aliis locis. Et in aliis locis sunt inveniuntur in aliis locis. Et in aliis locis sunt inveniuntur in aliis locis.

in loco. quia in circuferentia primi mobilis. ego
videtur per primū mouens sit corporeū. Dōm
q̄ duplē aliquid est in loco. Uno mō circuferentie
et sic pedit argumentū q̄ si nec primū mouēs
extra genus nec in genere est in circuferentia p̄
mō mobilis. Alio mō aliquid est in loco nō circu
ferentie. Et sic distinguendū est de primo motore
Quia vel intelligitur de primo motore proximo
et sic est dōm q̄ talis motor est in circuferentia
diffinitive. Alio mō potest intelligi de p̄mo mo
tore simpliciter et extra genus. et sic etiam primū mo
tor est in circuferentia p̄mo mobilis. nō determina
tive quia nō determinatur ad illum locū sed per
efficientiam motus. Est tñ verum q̄ magis p̄p̄e
intelligitur talis positio de p̄mo motore in ge
nere. s̄ de anima nobili q̄ de p̄mo motore extra
genus qui est deus. Deinde considerandū ē q̄ po
test aliquo mō conceci q̄ principiū motus circu
laris sit in centro nō quicq̄ effective quia centrum
nō efficit motum sed formaliter quia de re motu
circularis est q̄ fiat circa centrum immobile. et
quicq̄ est de diffinitione alicuius hoc est principiū
formale eius.

Arguitur Deo attribuuntur dimensio
nes q̄ titutiae ut hic ter
ra tua dñe fecit virtute. magnus dñe et lauda
bilis nimis. Dōm q̄ p̄es corporalē et dimensi
ones q̄ titutiae p̄tē capi dupliciter. Uno mō pro
pne et si nō attribuuntur deo aliq̄ mō quia deus
non dicitur magnus p̄p̄e. s̄ q̄ titutiae molis
sed similitudinaria ppter suam infinitā virtutē.
Alio modo attribuuntur aliquid deo metaphys
ica et similitudinaria ppter aliquā p̄p̄ietatē que
inuenitur simul in deo et in creaturis analogia
et tñ et sic dicim⁹ deū habere oculos ppter cogni
tionem. et etiam deus dicitur habere dexterā ppter
eius fortitudinem et sic de alijs. et sic hō quā
dōḡ dicitur leo qui est fortis et virilis et q̄c̄q̄
animus quia est rufus. et sic de alijs p̄p̄eratibus
Et sic pat̄ q̄ arrestotiles coeludit suū lib̄ de p̄
mo motore qui est omnī primū principiū quod
fit benedictum in secula seculorū Amen. .:

Copulata pdiligenti studio correcta circa octo li
bros physicoꝝ Aristoris Lābetti de Monte ac
tiū ac sacre theologie p̄fessoris iuxta doctrinam
excellentissimi doctoris sancti Thome de Aquis
ordines pdicatororū hic feliciter finem habens.